

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Załącznik nr 1 do Uchwały nr 31/403/11/IV
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 7 czerwca 2011 r.

Regionalny Program Operacyjny

Warmia i Mazury
na lata 2007-2013

CCI 2007PL161PO020

Projekt zmian – czerwiec 2011 r.

Spis treści

ROZDZIAŁ 1	4
WSTĘP	4
ROZDZIAŁ 2	6
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ	6
2.1. Uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, ludnościowe	7
2.2. Uwarunkowania ekonomiczne	13
2.3. Sytuacja społeczna	23
2.4. Infrastruktura komunikacyjna	31
2.5. Obszary wiejskie i rolnictwo	42
2.6. Turystyka	44
2.7. Analiza SWOT	47
ROZDZIAŁ 3	51
POMOC ZAGRANICZNA I KRAJOWA DLA REGIONU	51
3.1. Pomoc przedakcesyjna	51
3.2. Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich – PAOW.	53
3.3. Fundusze strukturalne	54
3.4. Program Sąsiedztwa Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INTERREG III A / TACIS CBC 2004 - 2006).	55
3.5. Krajowa pomoc dla województwa warmińsko – mazurskiego.	55
ROZDZIAŁ 4	57
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	57
4.1. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020	57
4.2. Strategia RPO	59
4.3. Podstawowe zasady	70
4.4. Spójność RPO WiM 2007-2013 z innymi dokumentami strategicznymi	72
ROZDZIAŁ 5	76
OSIE PRIORYTETOWE I DZIAŁANIA PROGRAMU	76
5.1. Przedsiębiorczość.	76
5.2. Turystyka.	83
5.3. Infrastruktura społeczna.	88
5.4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast.	93
5.5. Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna.	97
5.6. Środowisko przyrodnicze.	104
5.7. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego.	110
5.8. Pomoc techniczna.	113
ROZDZIAŁ 6	118
PLAN FINANSOWY	118
ROZDZIAŁ 7	125
SYSTEM ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU	125
PRZEPISY WYKONAWCZE	125
7.1. Kompetencje instytucji zaangażowanych w zarządzanie regionalnego programu operacyjnego	125
7.2. Ocena	142
7.3. Kontrola	145
7.4. Monitorowanie	145

7.5. Krajowy System Informatyczny na okres 2007 – 2013 (SIMIK) -----	146
7.6. Opis procedur przewidzianych dla zapewnienia niezawodności komputerowych systemów raportowania księgowego, monitoringu i finansowego. -----	149
7.7. Informacje dotyczące wewnętrznego obiegu informacji pomiędzy „podmiotem centralnym (MS Liaison)” oraz podmiotami zgłaszającymi zapotrzebowanie na dostęp/modyfikację praw dostępu do SFC2007 -----	149
7.8. Procedura wyboru projektów w ramach RPO WiM 2007 – 2013-----	150
ROZDZIAŁ 8 -----	151
EWALUACJA PROGRAMU -----	151
8.1. Sposób realizacji oceny ex- ante -----	151
8.2. Cel badań -----	151
8.3. Przedmiot i zakres oceny ex- ante -----	151
8.4. Proces przygotowywania i konsultacji oceny ex- ante -----	152
8.5. Kluczowe wnioski i rekomendacje dla Programu wynikające z oceny ex- ante Programu (wersja Programu z dn. 19 czerwca 2006 r)-----	152
8.6. Rekomendacje ewaluatorów uwzględnione w ostatecznej wersji Programu-----	155
ROZDZIAŁ 9 -----	156
OCENA ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA ŚRODOWISKO -----	156
9.1. Podstawy prawne.-----	156
9.2. Przebieg postępowania.-----	156
9.3. Procedura konsultacyjna.-----	157
9.4. Krótkie streszczenie Prognozy.-----	158
9.5. Wnioski do Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia – Mazury na lata 2007-2013, wynikające z Prognozy i sposób ich uwzględnienia.-----	161
ROZDZIAŁ 10-----	164
SPRAWOZDANIE Z PRZEPROWADZONYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH-----	164
ROZDZIAŁ 11-----	169
PRZEGLĄD I RENEGOCJACJE PROGRAMU -----	169
11.1. Podstawy prawne i formalne -----	169
11.2. Zgodność z następującymi dokumentami strategicznymi-----	170
11.3. Streszczenie – krótki opis wprowadzonych zmian -----	171
ZAŁĄCZNIKI -----	173
12.1. Indykatorywny wykaz dużych projektów. -----	173
12.2. Lista wskaźników kontekstowych Programu. -----	173
12.3. Mapy koncentracji przemysłu w województwie. -----	173
12.4. Mapa koncentracji turystyki w województwie. -----	173
12.5. Bibliografia.-----	173

Kod pola został zmieniony

Usunięto: 668891525334446495
3535355565757595959617274787
8788590959910711311612112112
9129129129150153153154156157
1581591591591591591601601631
6416416416416516616917217217
7177178179181181181181181181
ROZDZIAŁ 1 . 4¶
WSTĘP . 4¶
ROZDZIAŁ 2 . 6¶
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ . 6¶
2.1. Uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, ludnościowe . 7¶
2.2. Uwarunkowania ekonomiczne . 13¶
2.3. Sytuacja społeczna . 23¶
2.4. Infrastruktura komunikacyjna . 31¶
2.5. Obszary wiejskie i rolnictwo . 42¶
2.6. Turystyka . 44¶
2.7. Analiza SWOT . 47¶
ROZDZIAŁ 3 . 51¶
POMOC ZAGRANICZNA I KRAJOWA DLA REGIONU . 51¶
3.1. Pomoc przedakcesyjna . 51¶
3.2. Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich – PAOW . 53¶
3.3. Fundusze strukturalne . 54¶
3.4. Program Sąsiedztwa Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INTERREG III A / TACIS CBC 2004 - 2006) . 55¶
3.5. Krajowa pomoc dla województwa warmińsko – mazurskiego . 55¶
ROZDZIAŁ 4 . 57¶
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO . 57¶
4.1. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020 . 57¶
4.2. Strategia RPO . 59¶
4.3. Podstawowe zasady . 70¶
4.4. Spójność RPO WiM 2007-2013 z innymi dokumentami strategicznymi . 72¶
ROZDZIAŁ 5 . 76¶
OSIE PRIORYTETOWE I DZIAŁANIA PROGRAMU . 76¶
5.1. Przedsiębiorczość . 76¶
5.2. Turystyka . 83¶
5.3. Infrastruktura społeczna . 88¶
5.4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast . 93¶
5.5. Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna . 97¶
5.6. Środowisko przyrodnicze . 104¶
5.7. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego . 110¶
5.8. Pomoc techniczna . 113¶
¶

ROZDZIAŁ 1

WSTĘP

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013 (RPO WiM 2007-2013) jest dokumentem planistycznym o charakterze wykonawczym, którego cel główny „*Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych*” oraz cele szczegółowe wynikają wprost z podstawowego planu rozwojowego, jakim jest *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*, stanowiąc kolejny już instrument jej wdrażania. Z drugiej strony służy osiągnięciu celów Polityki Spójności Unii Europejskiej na poziomie regionalnym, a zatem uwzględnia kierunki rozwoju i cele strategiczne określone m.in. w dokumencie „*Polityka Spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013*”, założeniach odnowionej *Strategii Lizbońskiej, Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013 wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, projekcie *Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015*.

Przy formułowaniu celu głównego i celów szczegółowych *RPO WiM 2007-2013*, jak również obszarów interwencji niniejszego programu operacyjnego, uwzględniono Rozporządzenie Rady (WE) NR 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 ([z późn. zm.](#)) ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

Cele *Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013* osiągnąć będą poprzez realizację działań w ramach siedmiu „merytorycznych” osi priorytetowych, wspartą środkami pomocy technicznej. Z uwagi na przyjętą przez Komisję Europejską w nowym okresie programowym zasadę monofunduszowości programów operacyjnych, współfinansowanie przedsięwzięć środkami unijnymi pochodziło będzie wyłącznie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – na podstawie regulacji europejskich (m.in. Rozporządzenia Rady UE wprowadzającego przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS i Funduszu Spójności oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 oraz przepisów krajowych.

Struktura i zakres *RPO WiM 2007-2013* wynikają nie tylko z przywołanych powyżej dokumentów europejskich, ale także z opracowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, jako instytucji koordynującej w Rzeczypospolitej Polskiej całość procesu programowania rozwoju na lata 2007-2013, *Procedur przygotowania programów operacyjnych na lata 2007-2013 w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia*.

W pierwszej części *RPO WiM 2007-2013* przedstawiona została kompleksowa, wyczerpująca charakterystyka województwa warmińsko-mazurskiego obejmująca diagnozę sytuacji województwa, analizę SWOT oraz informację o pomocy publicznej dla regionu wraz z efektami tej pomocy poczynając od 1994 r. Sytuacja województwa w diagnozie zobrazowana została co do zasady na przestrzeni lat 1999-2005 z kilkoma wyjątkami od reguły. Dotyczą one: danych statystycznych dostępnych jedynie w wyniku przeprowadzonego w 2002 r. Narodowego Spisu Powszechnego, danych odnośnie Produktu Krajowego Brutto, które ukazują się w oficjalnych publikacjach statystycznych z ponad dwuletnim opóźnieniem, danych co do poziomu bezrobocia najszybciej dostępnych w czasie i dlatego pokazanych na

koniec 2005 r. Analiza SWOT jest z punktu widzenia zawartości nieco szersza od diagnozy i koncentruje się na tych mocnych i słabych stronach województwa, szansach rozwojowych i zagrożeniach, z których wywiedziona została strategia programu. Opiera się ona nie tylko o diagnozę Programu ale także analizy *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku* i *Regionalnej Strategii Innowacyjności*.

Na część strategiczną *RPO WiM 2007-2013* składa się przedstawienie logiki strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, logiki strategii programu, opis osi priorytetowych wraz z uzasadnieniem ich wyboru, proponowane do mierzenia stopnia osiągnięcia celów programu wskaźniki, ramy finansowe programu i system jego realizacji.

Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego jest po raz pierwszy w pełni odpowiedzialny za przygotowanie i wdrożenie regionalnego programu operacyjnego finansowanego ze środków strukturalnych. Jest to efekt przyjęcia zasady decentralizacji programowania rozwoju województw w latach 2007-2013 i przekazania im przez Rząd kompetencji w tym zakresie. Organem wykonawczym samorządu województwa jest Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego i to na nim spoczywa funkcja gospodarza województwa, odpowiedzialnego za zadania operacyjne, w tym za opracowanie niniejszego programu oraz zapewnienie jego prawidłowej realizacji. Prace rozpoczęły się w 2005 r. i od samego początku programowania stosowana jest zasada partnerstwa. Powołana została bowiem Grupa Robocza, w której skład weszli nie tylko przedstawiciele samorządu województwa ale także powiatów i gmin oraz inni partnerzy społeczni reprezentujący biznes regionu, instytucje finansowe, uczelnie wyższe, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, jednostki polityki społecznej, administrację rządową i środowisko przyrodnicze. Zadaniem Grupy była identyfikacja celów, priorytetów i działań programu, rekomendacja wielkości środków finansowych na ich realizację, rozpatrzenie uwag do projektu *RPO* zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych oraz opiniowanie kolejnych wersji projektu *RPO WiM 2007-2013*. Odbyły się konsultacje projektu poprzez konferencje, spotkania środowiskowe i internet. Wyniki konsultacji społecznych podlegają opublikowaniu na stronie internetowej województwa warmińsko-mazurskiego. Ponadto na każdy wniosek złożony na piśmie udzielona będzie pisemna odpowiedź.

ROZDZIAŁ 2

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

Województwo warmińsko – mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej w 2005 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Województwo	Polska	UE-27
1.	Powierzchnia (tys. km ²)	24,2	312,7	4 300,4
2.	Ludność (tys. osób)	1 428,6	38 157,1	490 898,3
3.	Ludność (%) w wieku			
	• przedprodukcyjnym	22,5	20,6	16,4 ^c
	• produkcyjnym	64,1	64,0	67,1 ^c
	• poprodukcyjnym	13,4	15,4	16,5 ^c
4.	Gęstość zaludnienia na 1 km ² powierzchni (osoba)	59	122	114
5.	Przyrost naturalny na 1 000 ludności (‰)	1,6	-0,1	0,6
6.	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców (osoba)	-2,2	-0,3	3,6
	Przeciętne trwanie życia osób w wieku 0 lat (lata)			
	• mężczyźni	70,0	70,8	75,8 ^c
	• kobiety	79,4	79,4	81,9 ^c
8.	Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców (osoba)	396,4	508	375 ^{a,c}
9.	Pracujący wg sektorów (%)			
	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo	17,0	17,0	6,2
	przemysł i budownictwo	28,9	27,9	27,7
	usługi	54,1	55,1	66,1
10.	Wskaźnik zatrudnienia ogółem (%) wg BAEL	41,6	45,2	63,4
11.	Współczynnik aktywności zawodowej (%) wg BAEL	52,3	54,9	69,7 ^c
12.	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem (%)	27,2	17,7	8,7
13.	Długookresowa stopa bezrobocia ogółem (%)	18,3	10,2	4,0
14.	Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca w PPS (euro)	8 468,7 ^a	10 908,4 ^a	21 502,9 ^a
15.	Udział w wartości dodanej brutto (w %)			
	rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	9,3 ^a	5,0 ^a	2,0 ^a
	przemysł i budownictwo	27,3 ^a	30,2 ^a	26,3 ^a
	usługi	63,4 ^a	64,7 ^a	71,7 ^a
16.	Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w relacji do PKB (w %)	0,21 ^a	0,56 ^a	1,84 ^a
17.	Udział budżetu państwa w nakładach na działalność badawczo-rozwojową (%)	68,8	57,7	34,8
18.	Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach samochodowych na 100 tys. mieszkańców	20	14	9
19.	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu (%)	17,8	22,5	49,0
20.	Użytkownicy Internetu (%)	14,9 ^b	22,0 ^a	38,0 ^{a,c}
21.	Poziom rozwoju e – usług publicznych (%)	23 ^a	34 ^a	67 ^{a,c}
22.	Zebrane odpady komunalne na 1 mieszkańca (kg)	219	245	518
23.	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania ogółem (obiekt) na 100 km ²	1,46	2,15	4,83

Źródło danych:

Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2006, US w Olsztynie,
Rocznik Statystyczny Województw 2006, GUS Warszawa,
Rozwój eGovernment w Polsce 3 edycja badań eEurope – Ministerstwo Nauki i Informatyzacji,
Strategia informatyzacji województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2004-2006,
Growing Regions, growing Europe – Fourth report on economic and social cohesion, Komisja Europejska,

Strona internetowa GUS : www.stat.gov.pl

Strona internetowa EUROSTAT: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

a) Dane za 2004r.

b) Dane za 2003r.

c) Dane dla UE25

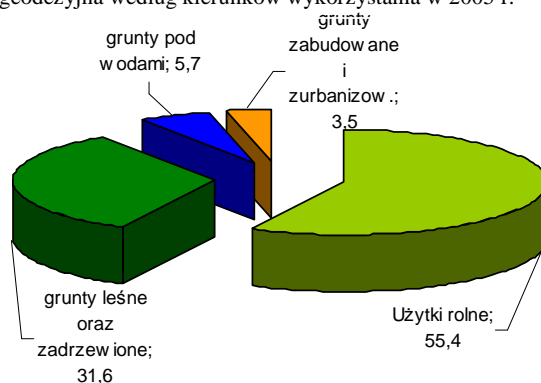
2.1. Uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, ludnościowe

2.1.1. Położenie, podział administracyjny

Województwo warmińsko – mazurskie jest czwartym pod względem powierzchni regionem Polski oraz 77 regionem Unii Europejskiej (UE-27), zajmując według danych Eurostat 24,2 tys. km² (7,7% powierzchni kraju oraz 0,6% powierzchni Unii Europejskiej). Graniczy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, województwem podlaskim, mazowieckim, kujawsko – pomorskim i pomorskim, poprzez Zalew Wiślany łączy się z Morzem Bałtyckim.

Powierzchnia geodezyjna użytków rolnych w regionie stanowi 55% powierzchni województwa (kraj 61%), pozostałą część zajmują: grunty leśne i zadrzewione – 32%, wody – 6%, grunty zabudowane – 3,5% i pozostałe grunty – 3,5%. Tereny wiejskie zajmują 97,5 % powierzchni województwa, co oznacza najwyższy udział w kraju.

Rycina nr 1: Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2005 r.

W granicach województwa warmińsko – mazurskiego znajduje się 116 gmin (w tym 16 miejskich, 33 miejsko-wiejskie i 67 wiejskich). Na obszarze regionu utworzone jest 19 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu – Olsztyn i Elbląg). W województwie wyodrębnione są trzy podregiony (NUTS III) – elbląski (31% powierzchni, 37% ludności województwa), olsztyński (43% zarówno powierzchni, jak i ludności) oraz ełcki (26% powierzchni i 20% ludności regionu).

W regionie znajduje się 49 miast i 3865 miejscowości wiejskich. Tylko 2 miasta – Olsztyn i Elbląg przekraczają 100 000 mieszkańców. Województwo nie należy do wysoko zurbanizowanych. Udział ludności miejskiej utrzymuje się od lat na poziomie 60%, aktualnie jest to o 1,5 punktu procentowego poniżej średniej krajowej. Ludność miejska województwa skoncentrowana jest w 3 największych ośrodkach – Olsztynie, Elblągu i Ełku, gdzie mieszka łącznie ponad 40% mieszkańców miast. Na 1 miejscowość wiejską przypada średnio 147 mieszkańców, przeciętnie w kraju – 259.

Miasta województwa warmińsko-mazurskiego cechuje znaczna rozpiętość wielkości, z przewagą miast małych i najmniejszych. W miastach do 20 tys. mieszkańców mieszka w województwie 33% ludności miejskiej, w kraju – 21%. Liczący 173 tys. mieszkańców

Olsztyn jest na 22 miejscu wśród największych miast Polski, a Elbląg (128 tys.) – na 31. Olsztyn jest największym ośrodkiem miejskim na północno-wschodnim obszarze Polski pomiędzy Gdańskiem a Białymstokiem. Sieć osadnicza wykazuje cechy trwałości, a rysujące się tendencje społeczno-gospodarcze i prognozy demograficzne nie pozwalają na oczekiwanie istotnych zmian w tym obszarze.

Miasta mają istotne znaczenie dla otaczających je układów lokalnych i dysponują w większości wysokimi walorami turystycznymi. Wymagają one wsparcia rozwoju infrastruktury komunalnej, rozwoju przedsiębiorczości oraz rewitalizacji, zwłaszcza terenów powojсковych i przemysłowych. Niezbędne jest także porządkowanie zagospodarowania i wyposażenia terenów bloków zabudowy mieszkaniowej i działania na rzecz poprawy stanu technicznego budynków.

Powierzchnia terenów powojсковych w województwie przekazana przez Agencję Mienia Wojskowego na rzecz jednostek samorządu terytorialnego to ok. 235,23 ha (w tym 249 budynków o łącznej powierzchni 118 844 m²), a największa koncentracja obszaru przekazanego wystąpiła w gminach: Braniewo 58,38 ha, Orzysz 52,21 ha (w tym 64 budynki o łącznej powierzchni 13 138 m²), Mrągowo 36,58 ha (w tym 54 budynki o łącznej powierzchni 26 127 m²). Duża część obszarów powojсковych w województwie warmińsko – mazurskim pozostaje nadal w zasobach Agencji (ok. 675,7 ha - w tym w Szymanach, gmina Szczytno ponad 464 ha). Natomiast łączna liczba budynków nadal pozostających we władaniu Agencji to 205 obiektów (o powierzchni całkowitej 55 741 m²). Najsilniejsze skoncentrowanie tych zabudowań występuje w mieście Olsztyn (41 budynków o łącznej powierzchni 16 835 m²).

Ogółem największe skupiska terenów powojсковych w województwie warmińsko – mazurskim obserwuje się w powiecie szczycieńskim, ostródzkim, piskim, mrągowskim i lidzbarskim oraz w mieście Olsztyn.

Likwidacja garnizonów i jednostek wojskowych negatywnie wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą w regionie, szczególnie w mniejszych gminach, gdzie z powodu utraty podatków od nieruchomości, jak również opłat za usługi komunalne mniejsze są dochody samorządów terytorialnych, a likwidacja miejsc pracy żołnierzy zawodowych i pracowników wojska przyczynia się pośrednio do zmniejszenia popytu na towary i usługi dostarczane przez lokalnych przedsiębiorców i okolicznych rolników.

Proces rewitalizacji terenów (w tym powojсковych) rozpoczął się dzięki wsparciu finansowemu z UE w latach 2004-2006. Rozpoczęto rewitalizację obszaru powoj科夫ego o powierzchni 2,03 ha na cele edukacyjne, sportowe i rekreacyjne oraz kulturowe. Projekty są ciągle w trakcie realizacji, jednakże spodziewanymi efektami ich wdrożenia jest ożywienie gospodarcze i społeczne takich miejscowości jak: Gołdap, Mrągowo i Olsztyn.

2.1.2. Środowisko przyrodnicze

Region Warmii i Mazur wyróżnia się w skali kraju i Europy różnorodnością i bogactwem środowiska przyrodniczego, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora (około 2600), zwarte kompleksy leśne – wskaźnik lesistości wynosi 30,0% przy średniej w kraju 28,6% (6 miejsce), czyste powietrze (stężenie średnich rocznych badanych zanieczyszczeń nie przekracza wartości dopuszczalnych). Przez południową część województwa przebiega jeden z głównych korytarzy ekologicznych Polski – Korytarz Północny, łączący puszcze północnej Polski. Ten korytarz jest jednym z ważniejszych ogniw łączności ekologicznej w skali Europy. Stanowi on przedłużenie ciągłości wschodnio-

europejskich obszarów przyrodniczych aż do zachodnich granic Polski oraz wschodnich Niemiec. Umożliwia ona migrację zwierząt w skali kontynentalnej.

46,2% obszaru województwa stanowią obszary objęte prawną ochroną przyrody, w tym o międzynarodowej randze. Na 1 mieszkańca regionu przypada największa w kraju powierzchnia obszarów prawnie chronionych (7,8 tys. m², średnio w kraju – 2,7 tys. m²). Na terenie województwa wyróżnione są znaczne obszary ostoi przyrody o znaczeniu europejskim (NATURA 2000, CORINE). W ramach sieci Natura 2000 w 2005r. ustanowiono 12 obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz 8 obszarów ochrony siedlisk, których łączna powierzchnia stanowi ponad 20% powierzchni województwa. Całe województwo znajduje się w obrębie obszaru funkcjonalnego *Zielone Płuca Polski*. Region należy do najbogatszych pod względem bioróżnorodności w Polsce. Występują tu gatunki rzadkie, chronione i zagrożone, wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin i Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Rezerваты przyrody zajmują 1,23% powierzchni województwa (ponad 2,5 krotnie więcej niż średnio w kraju), a parki krajobrazowe 6,01% powierzchni województwa (kraj średnio ok. 8%). Największe powierzchnie zajmują obszary chronionego krajobrazu – 39,3% powierzchni województwa (znacznie więcej niż średnio w kraju - 22,8%).

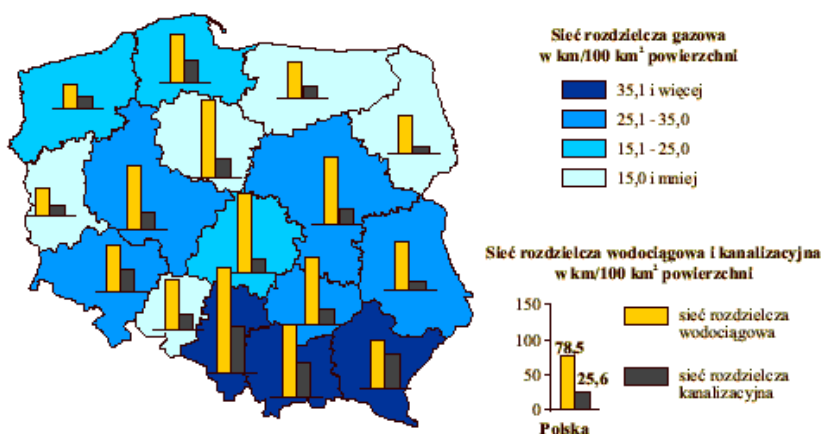
Region dysponuje dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych składającą się z licznych jezior, oczek wodnych, rzek, kanałów oraz części Zalewu Wiślanego (5,7% powierzchni województwa), które stanowią istotny czynnik i jednocześnie walor sprzyjający rozwojowi turystyki i wpływający na atrakcyjność zamieszkania.

Obszary problemowe w dziedzinie ochrony środowiska to przede wszystkim ochrona powierzchni ziemi poprzez zastosowanie nowoczesnych form gospodarowania odpadami (zwłaszcza komunalnymi) oraz dalsza poprawa stanu czystości wód powierzchniowych poprzez likwidację punktowych źródeł zanieczyszczeń, rozbudowę systemów kanalizacyjnych, ograniczanie zanieczyszczeń rolniczych.

Sytuacja w zakresie dostępności wodociągów i kanalizacji jest w województwie warmińsko-mazurskim lepsza niż średnio w kraju, zwłaszcza w miastach. Z wodociągu korzysta prawie 88% ludności (w miastach – 97,3%), z kanalizacji – 64% (w miastach – 91,9%). Wszystkie miasta w regionie obsługiwane są przez oczyszczalnie ścieków, wymagające jednak w wielu przypadkach modernizacji i rozbudowy.

W przeliczeniu na 100 km² długość sieci wodociągowej w województwie wynosi 50,1 km (14 miejsce w kraju, kraj – 78,6 km), kanalizacyjnej – 16,6 km (13 miejsce w kraju, kraj – 25,6), gazowej – 6,8 km (15 miejsce w kraju, kraj – 33,2 km).

Rycina nr 2: Sieć rozdzielcza wodociągowa i kanalizacyjna oraz sieć gazowa wg województw w 2005 r. (stan w dniu 31 XII)

Szczególnie ważną kwestią jest polepszenie dystrybucji i jakości wody do picia, zapewnienie pełnej sprawności systemu wodociągowo - kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków. Problem ten dotyczy całego województwa, co potwierdza fakt, iż na projekty wodno - kanalizacyjne w okresie programowym 2004-2006 wydatkowano ogółem ponad 200 mln zł (z uzyskanym na ten cel dofinansowaniem z EFRR w wysokości ponad 140 mln zł). Dostępne w tym okresie środki z EFRR nie pokryły w pełni zgłaszanego na ten cel zapotrzebowania.

Dla Warmii i Mazur problem gospodarki wodno - ściekowej w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich jest sprawą kluczową w aspekcie zarówno ochrony środowiska jak i bezpiecznego lokowania inwestycji w sektorze turystyki. Od 1993r. trwa kompleksowe rozwiązywanie przez gminy problemów gospodarki wodno - ściekowej w ramach tzw. Masterplanu dla Wielkich Jezior Mazurskich. Fundusze przedakcesyjne na przełomie wieku oraz fundusze strukturalne z okresu 2004-2006 finansowały szereg inwestycji w tym zakresie, co umożliwiło stworzenie w znacznej części podstawowej infrastruktury ochrony środowiska na tym terenie.

Specyficznym problemem województwa warmińsko-mazurskiego jest odbiór odpadów stałych i płynnych z jednostek pływających. Obserwowany od kilku lat pogarszający się stan środowiska przyrodniczego na szlakach komunikacyjnych jezior mazurskich wymusza poprawę bezpieczeństwa ekologicznego. Rozwiązanie problemu ścieków jachtowych i dewastacji linii brzegowej jezior wymaga budowy i modernizacji przystani żeglarskich, które będą posiadały odpowiednią infrastrukturę do odbioru odpadów. Obecnie brak jest zorganizowanego systemu odbierania tych odpadów, turyści mogą zostawiać odpady z łodzi w ogólnodostępnych pojemnikach i kontenerach znajdujących się w marinach lub pozostawiają je w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

Ilość odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zebranych w latach 2001-2005 systematycznie malała z 320 kg do 219 kg (kraj - z 288 kg do 245 kg). Według danych Eurostat wskaźnik ten jest ponad dwukrotnie większy na terenie 27 państw Unii Europejskiej i wynosi 518 kg. Spadek ilości odpadów trafiających na składowiska spowodowany jest m.in. obowiązaniem od 2002 r. ustaw regulujących gospodarkę odpadami. Zobowiązują one przedsiębiorców do osiągnięcia określonych poziomów odzysku i recyklingu dla odpadów opakowaniowych. Ponadto duża ilość odpadów szczególnie biodegradowalnych nie trafia na składowiska, gdyż jest zagospodarowywana we własnym

zakresie przez mieszkańców do kompostowania, skarmiania zwierząt oraz spalana w paleniskach domowych. W województwie funkcjonują dwie kompostownie odpadów, dzięki którym zmalała ilość odpadów dotychczas trafiających na składowiska.

Odpady składowane są na 66 składowiskach, w większości wymagających modernizacji i dostosowania do obowiązujących norm. Poziom recyklingu odpadów jest w regionie wyższy niż średnio w kraju – recyklingowi podlega 96% zebranego papieru (kraj – 57%) i 60% opakowań z tworzyw sztucznych (kraj – 22%).

Największym wyzwaniem są turystycznie i przyrodniczo cenne dla Polski i Europy - Wielkie Jeziora Mazurskie. Tymczasem brakuje w ich rejonie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, który umożliwi osiągnięcie międzynarodowych poziomów zapobiegania powstawaniu odpadów, ich odzysku i ponownego wykorzystania.

Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe umożliwiają rozwój różnych form rekreacji i lecznictwa uzdrowiskowego, przemysłu czystych technologii oraz rolnictwa wytwarzającego produkty najwyższej jakości. Z drugiej strony ścisłe reżimy ochrony przyrody utrudniają niekiedy lokalizację inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy.

Zasoby naturalne regionu są raczej skromne. Z epoką postglacjalną wiążą się złoża kopalin znajdujących głównie zastosowanie w rolnictwie – kredy jeziornej i torfu, a także w lecznictwie – borowiny. W województwie udokumentowano występowanie 20 złóż torfu, z których trzy – zlokalizowane na północy województwa – mają znaczenie lecznicze. W lecznictwie mogą być przydatne także wody mineralne zalegające w starszych strukturach geologicznych na znacznej głębokości (0,7 – 1,5 km).

Kopaliny występujące na obszarze województwa to przede wszystkim złoża przydatne głównie w budownictwie, tj.: kruszywa naturalne, piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych, surowce ilaste ceramiki budowlanej i do produkcji kruszywa lekkiego.

2.1.3. Ludność

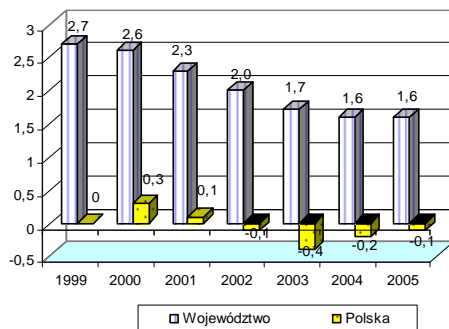
Na koniec grudnia 2005 roku Warmię i Mazury zamieszkiwało 1.428.601 osób, co stanowiło 3,7% ludności kraju oraz 0,3% ludności Unii Europejskiej. Od 1999 roku utrzymuje się 12 lokata w kraju, a wśród regionów UE-27 województwo plasuje się na 159 miejscu. Województwo cechuje się dużym zróżnicowaniem poziomu gęstości zaludnienia przy średnim wskaźniku 59 osób/km² (według danych Eurostat), który jest najniższy w kraju (średnia dla Polski 122 osoby/km²) i jednym z najniższych wśród regionów Unii Europejskiej (114 osoby/km² średnia dla UE-27), a na obszarach wiejskich spada nawet do 11 osób/km².

Liczba ludności w 2005 r. była o 2,5% niższa od stanu w 1999 r. (w kraju - o 1,2%). Ubytek ludności spowodowany jest przede wszystkim migracjami – saldo migracji jest od lat ujemne i – w przeliczeniu na 1000 ludności - wielokrotnie wyższe niż w kraju (kraj – minus 0,3, województwo – minus 2,2), zaś na terytorium UE-27 saldo migracji jest dodatnie i wynosi 3,6. Przyrost naturalny na 1000 ludności wykazuje także stałą tendencję spadkową, ale wciąż należy do najwyższych w kraju (w roku 1999 województwo – 2,7; kraj – 0,0, pierwsza lokata w Polsce, w roku 2005 województwo – 1,6; kraj – minus 0,1, drugie miejsce w Polsce). Jest on również wyższy od średniej 27 państw Unii Europejskiej, gdzie wynosi on 0,6‰. W konsekwencji malejącego przyrostu naturalnego i procesów migracyjnych w województwie rysują się obszary depopulacji, co stanowić może w przyszłości źródło napięć i trudności społecznych i gospodarczych. Niekorzystne zjawiska ludnościowe, przede wszystkim w powiatach północnych – o największym udziale gruntów popegeerowskich (od

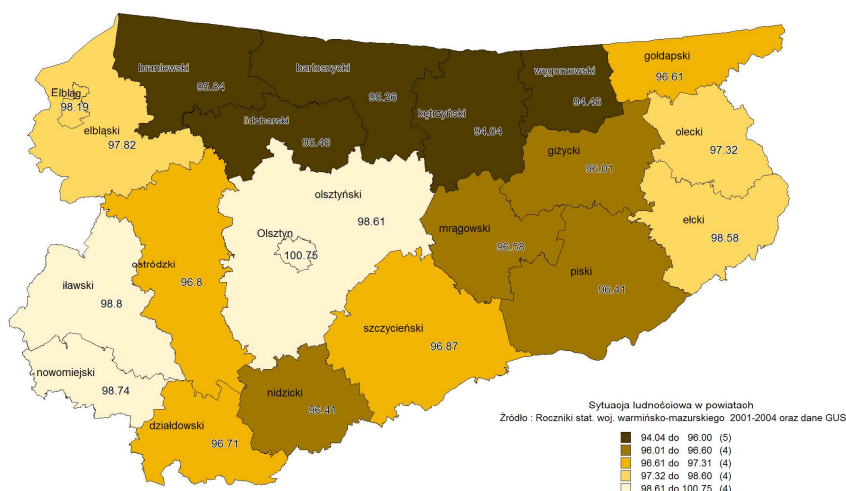
36,2% w powiecie węgorzewskim do 47,6% w powiecie kętrzyńskim), wzmocnione są przez zapóźnienia w infrastrukturze oraz wysoką stopę bezrobocia, co istotnie zmniejsza konkurencyjność tych obszarów i grozi ich marginalizacją.

Wyjazdy z tych terenów (przykładowo: powiat kętrzyński: 1035 osób, bartoszycki: 1049 osób, braniewski 739 osób), głównie do miasta Olsztyn i powiatu olsztyńskiego oraz do krajów Unii Europejskiej, dotyczą przede wszystkim ludzi młodych i mają charakter zarobkowy.

Rycina nr 3: Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie warmińsko – mazurskim i w Polsce w latach 1999 – 2005

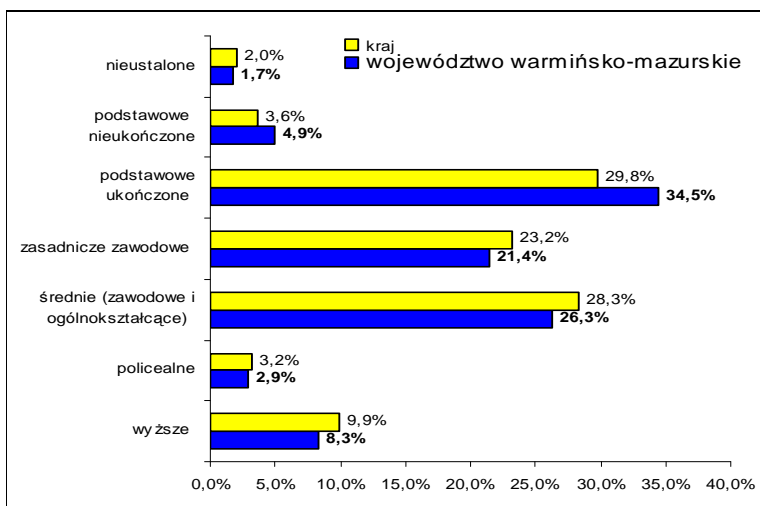
Rycina nr 4: Sytuacja ludnościowa w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999-2004 (dynamika: ubytek ludności<100, przyrost ludności>100)

Konsekwencją wysokiej stopy przyrostu naturalnego jest wyższy niż średnio w kraju i Unii Europejskiej udział dzieci i młodzieży (kraj – 20,6%, województwo – 22,5%, UE-25 – 16,4%) oraz niższy – ludności w wieku poprodukcyjnym (kraj – 15,4%, województwo – 13,4%, UE-25 – 16,5%) w strukturze wieku ludności. Udział ludności w wieku produkcyjnym kształtuje się na poziomie średniej krajowej, ale jest niższy od wskaźnika Unii Europejskiej (kraj – 64,0%, województwo – 64,1%, UE-25 – 67,1%), co przy niższym stopniu rozwoju przedsiębiorczości skutkuje wysokim bezrobociem.

Przewidywane zmiany w strukturze płci i wieku ludności skutkują prognozowanym zmniejszeniem się liczby ludności województwa do 2020 roku. Liczba ludności w regionie zmniejszy się o niespełna 2%, podczas gdy w kraju o prawie 3%, a np. w województwie lubelskim – o 4%, podczas gdy dla Unii Europejskiej – 25 prognozowany jest wzrost o ponad 2%. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego należy do najsłabiej wykształconych w kraju.

Rycina nr 5: Struktura ludności według wykształcenia w województwie warmińsko – mazurskim i w Polsce wg NSP 2002

Zarysowały się istotne różnice w poziomie wykształcenia pomiędzy miastem a wsią. Generalnie ludność w miastach legitymuje się wyższym poziomem wykształcenia.

Osoby z wykształceniem podstawowym stanowią blisko połowę w pasie gmin południowej i wschodniej części województwa. Udział osób z wykształceniem zasadniczym jest relatywnie wysoki w zachodniej części regionu, w tym głównie w powiatach elbląskim, braniewskim, lidzbarskim, mrągowskim, nowomiejskim i iławskim. Największe skupiska osób z wykształceniem średnim znajdują się w gminach położonych w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich i kształtują się na poziomie około 30% mieszkańców (w ośrodkach miejskich - około 40%). Rozkład udziału osób z wykształceniem wyższym jest porównywalny jak ze średnim, jednak wartości są znacznie niższe (do 10% w gminach sąsiadujących z dużymi ośrodkami, w miastach: 10%-20%). Jedynie w okolicach miasta Olsztyn są wyższe wartości (w Olsztynie znajduje się Uniwersytet Warmińsko-Mazurski).

Osobom z terenów wiejskich dostęp do edukacji ograniczają słaba komunikacja, koszty dojazdów, ewentualne koszty związane z zakwaterowaniem.

2.2. Uwarunkowania ekonomiczne

Procesy rozwojowe, zachodzące od 1989r. w warunkach gospodarki rynkowej, nie były w stanie zmniejszyć dystansu województwa warmińsko-mazurskiego w stosunku do

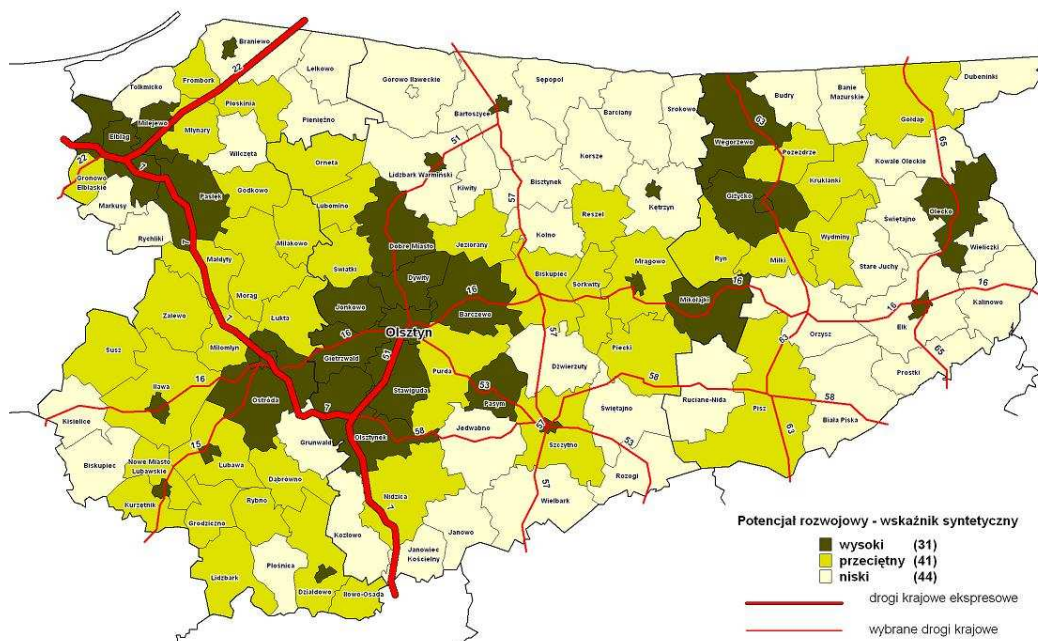
innych województw. Sytuacja ekonomiczna regionu jest bowiem bardzo silnie uwarunkowana historycznie ukształtowanymi czynnikami, takimi przede wszystkim jak:

- peryferyjne położenie i słaba dostępność komunikacyjna, a jednocześnie wymagające ochrony środowiska naturalne,
- bardzo niska gęstość zaludnienia i rozproszenie sieci osadniczej,
- wysoki poziom bezrobocia oraz znaczne grupy ludności powiązanej z dawnymi państwowymi gospodarstwami rolnymi,
- niski poziom uprzemysłowienia regionu i dominacja przemysłów związanych z rolnictwem,
- niski poziom przedsiębiorczości,
- niskie dochody własne mieszkańców,
- niewysoka atrakcyjność inwestycyjna regionu,
- liczne obiekty i tereny powojenne, wymagające rekultywacji i wprowadzenia nowych funkcji.

Ze względu na większe odległości i utrudnienia w procesach budowlanych (lasy, jeziora, niestabilne grunty polodowcowe, wymagania ochrony przyrody) wyższe niż w innych regionach są koszty budowy nowej infrastruktury technicznej. Jednocześnie słabsza jest konkurencyjność prowadzenia działalności gospodarczej, co jest spowodowane oddaleniem od ponadlokalnych rynków zbytu oraz źródeł energii i większości surowców pozarolniczych.

Istotną cechą województwa jest silne zróżnicowanie wewnątrzwojewódzkie na poziomie gmin. Analiza podstawowych wskaźników w sferze ekonomicznej i społecznej pozwoliła na wyodrębnienie gmin i powiatów, które charakteryzują się wyższym potencjałem rozwojowym, mierzonym poziomem zamożności gmin, ich nowoczesnością i konkurencyjnością.

Rycina nr 6: Potencjał rozwojowy gmin województwa warmińsko – mazurskiego (wg danych za 2004 rok)

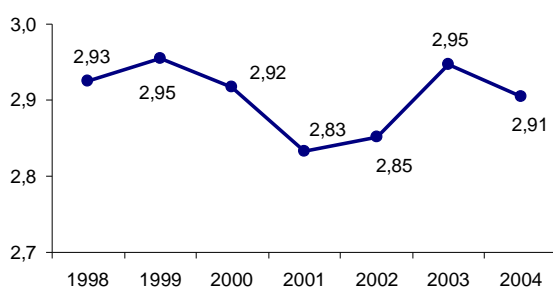
Sytuacja społeczno-ekonomiczna ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich jest gorsza niż w miastach. Stopa bezrobocia jest wyższa, a współczynnik aktywności zawodowej – niższy niż w mieście. Mieszkania są bardziej zagęszczone, trudniejszy jest dostęp do świadczeń zdrowotnych i szkół.

2.2.1. Produkt Krajowy Brutto

Zgodnie z opracowaniem GUS z października 2006 r. „Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne 2004” Produkt Krajowy Brutto wytworzony w województwie w 2004 r. wynosił 26,8 mld zł, co stanowiło 2,9 % wartości PKB w kraju (12 lokata).

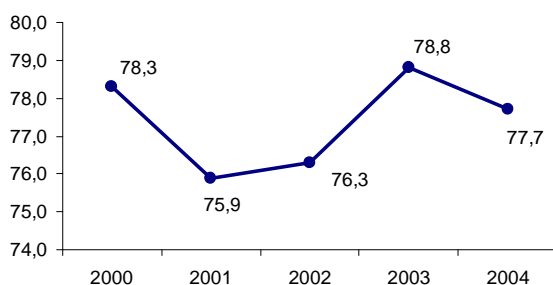
Od 1998 r. województwo utrzymuje się w grupie 5 województw o mniejszym niż 3 % udziale w tworzeniu PKB.

Rycina nr 7: Procentowy udział PKB wytworzonego w województwie warmińsko-mazurskim w PKB wytworzonym w Polsce w latach 1998 – 2004

Produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca województwa jest znacznie niższy niż średnio w Polsce i plasuje województwo na 12 miejscu w kraju, wobec 14 miejsca w latach 2001-2002 i 13 miejsca w 2000 r.

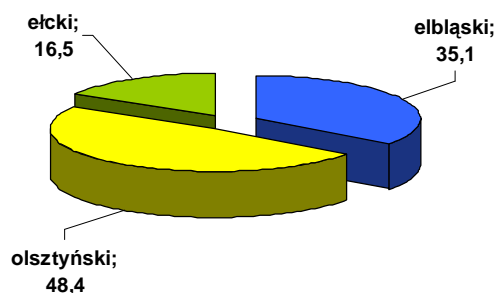
Rycina nr 8: Udział procentowy PKB na 1 mieszkańca województwa warmińsko – mazurskiego w stosunku do średniego w kraju w latach 2000 – 2004.

Według danych Eurostat województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej. Wskaźnik PKB na mieszkańca (wg parytetu siły nabywczej) w roku 2004 wyniósł w województwie 8 468,7 euro, w kraju 10 908,4 euro, zaś w 27 krajach Unii Europejskiej wskaźnik ten jest 2,5 krotnie większy i wynosi 21 502,9 euro.

Procentowy udział podregionów w tworzeniu PKB jest zróżnicowany. Na tle regionu wybijają się stolica województwa wraz z okolicznymi obszarami. Produkt krajowy brutto per capita wytwarzany w podregionie olsztyńskim – 21 231 zł - jest wyraźnie wyższy niż w pozostałych podregionach (elbląskim 17 649 zł i ełckim 15 610 zł). Różnica w wysokości PKB per capita między najbogatszym i najbiedniejszym podregionem województwa pogłębiła się i wzrosła z 4 389 zł w roku 2000 do 5 621 zł w 2004 roku.

Rycina nr 9: Udział procentowy podregionów w PKB w województwie warmińsko-mazurskim w 2004 r.

2.2.2. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności; przemysł

Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności w roku 2004 wskazuje na większe niż średnio w kraju znaczenie rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i rybactwa (w województwie – 9% wartości dodanej brutto, średnio w kraju – 5%) oraz usług nierynkowych (w województwie – 18,6 %, średnio w kraju – 14,8 %). Niższy od średniej jest udział przemysłu (województwo – 22,5%, kraj – 24,9%) oraz usług rynkowych (województwo – 44,8 %, kraj – 49,9%). Z danych Eurostat wynika, że znaczenie rolnictwa leśnictwa, rybołówstwa i rybactwa w tworzeniu wartości dodanej brutto jest znacznie mniejsze w Unii Europejskiej (średnio w UE-27 wynosi 2%) kosztem wzrostu znaczenia usług ogółem (w województwie 63,4%, średnio w UE-27 71,7%) przy porównywalnym znaczeniu przemysłu i budownictwa (w województwie 27,3%, średnio w UE-27 26,3%).

Takie kształtowanie się struktury gospodarki stanowi o mniejszej niż w innych regionach konkurencyjności i innowacyjności, bowiem przemysł i usługi rynkowe są dziedzinami najłatwiej absorbującymi nowoczesne technologie.

Zmiany struktury wartości dodanej brutto są kierunkowo zgodne ze zmianami krajowymi. Mimo pewnych odchyłeń od tendencji krajowych są one w województwie zbyt nikłe, by wnioskować o przełamaniu ukształtowanej struktury gospodarki.

Wartość dodana brutto na 1 pracującego w regionie była w latach 1999-2004 najwyższa w usługach rynkowych, najniższa zaś – w rolnictwie. W roku 2004 wartość dodana brutto na 1 pracującego stanowiła 95% średniej krajowej, 10 miejsce wśród 16 województw.

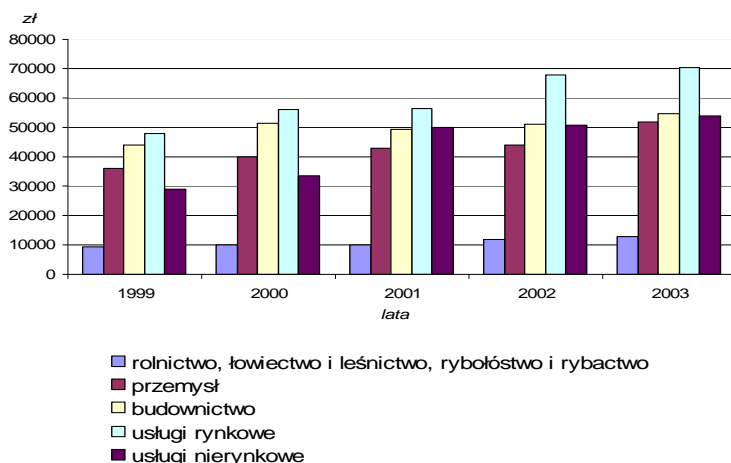
W wolumenie wartości dodanej brutto, generowanej przez przemysł, stosunkowo wysoki jest udział przetwórstwa przemysłowego.

Województwo warmińsko-mazurskie należy do grupy regionów uznawanych za słabo uprzemysłowione. Jego udział w krajowym wolumenie produkcji sprzedanej przemysłu, kształtował się w latach ubiegłych na poziomie 2,4 – 2,6%, a w 2004 r. obniżył się do 2,3%. Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowała się w latach 1999 – 2004 poniżej średniej krajowej, zwiększając się z 64% tej średniej w roku 1999 do 69% w roku 2002 i 2003. W 2004 r. osiągnięto tylko 62% średniej krajowej (14 miejsce wśród 16 regionów).

W województwie największe znaczenie w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” ma produkcja artykułów żywnościowych i napojów. Jej wartość stanowi ok. 1/3 wartości produkcji sprzedanej w regionie. Przetwórstwo spożywcze oparte jest przede wszystkim na surowcach lokalnych wysokiej jakości, produkowanych w warunkach czystego środowiska przyrodniczego. Wyroby przemysłu spożywczego liczą się w skali kraju, są też w znacznym stopniu eksportowane. Znaczący jest udział województwa w krajowej produkcji opon, tarcicy, maszyn do obróbki plastycznej metali. Ważne znaczenie ma produkcja wyrobów z drewna, a przede wszystkim mebli. Przemysł znajduje się w zainteresowaniu inwestorów zagranicznych głównie kapitału francuskiego, holenderskiego, niemieckiego, szwedzkiego.

Rozmieszczenie zakładów przemysłowych jest w województwie nierównomierne, z rysującymi się obszarami koncentracji, co ilustruje załącznik nr 11.3 do programu.

Rycina nr 10 : Struktura wartości dodanej brutto na 1 pracującego wg rodzajów działalności w województwie warmińsko – mazurskim w latach 1999 – 2003

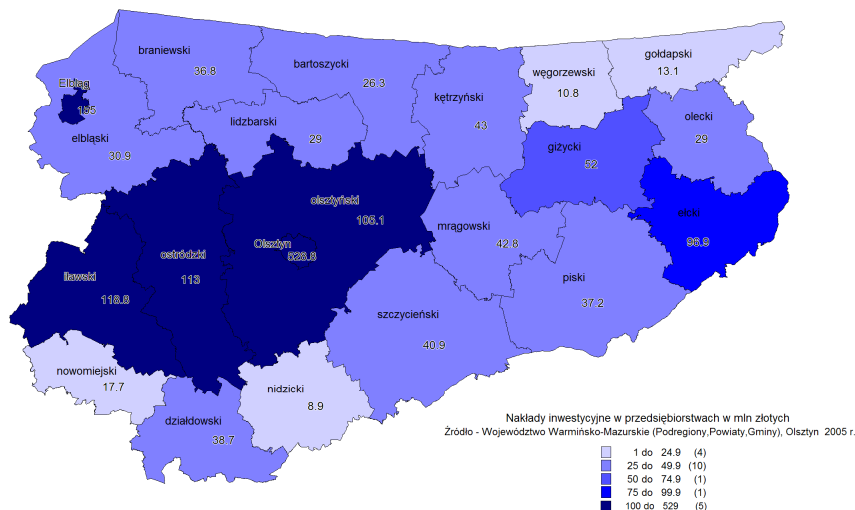
2.2.3. Inwestycje, innowacyjność

Poziom inwestycji w województwie warmińsko-mazurskim kształtuje się w ostatnich latach na poziomie 2-3 % inwestycji krajowych. Największe znaczenie mają inwestycje w przemyśle, stanowiące, podobnie jak w kraju, ponad 1/3 nakładów inwestycyjnych.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość inwestycji w gospodarce narodowej plasowała województwo na końcowych miejscach wśród 16 regionów i kształtowała się na poziomie od 53% średniej krajowej w 1999 r. do 69% w 2003 i 2004 r. Poziom inwestycji w roku 2005 osiągnął 79% średniej krajowej (10 lokata).

Poziom inwestycji w przedsiębiorstwach jest jednym z ważnych czynników zarówno wzrostu ich konkurencyjności, jak i rozwoju całego obszaru. W województwie warmińsko-mazurskim rysują się obszary wyraźnej koncentracji inwestycji w niektórych powiatach, przy znacznym niedoinwestowaniu w innych.

Rycina nr 11 : Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w roku 2004 wg powiatów

Wprowadzaniu nowych technologii i innowacyjności w przedsiębiorstwach nie sprzyja spadający poziom nakładów inwestycyjnych na środki trwałe. W roku 2004 nakłady te (liczone w cenach bieżących) były o 45% niższe niż w roku 2000, w tym nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (a więc nośniki nowoczesnych technologii) zmniejszyły się o 42%.

W województwie znajdują się 22 jednostki badawczo – rozwojowe (1,6% krajowej ich liczby), zatrudniające 1221,2 osób (1,6% krajowej liczby), z tego 226,6 w jednostkach naukowo – badawczych.

Potencjał naukowo – badawczy w regionie koncentruje się głównie w Uniwersytecie Warmińsko - Mazurskim w Olsztynie. Ma on jedno z największych w kraju osiągnięcia w pracach badawczo – rozwojowych i we wdrażaniu wynalazków, przede wszystkim w takich dziedzinach jak:

- mleczarstwo (nowe technologie serów dojrzewających, twarogów, śmietanki, kazeiny),
- przemysł mięsny, przetwórstwo owocowo – warzywne.

O słabości sektora badawczo-rozwojowego świadczą końcowe lokaty województwa w rankingach krajowych w zakresie wskaźników charakteryzujących stan sektora B+R.

Nakłady finansowe na działalność badawczą i rozwojową były jednymi z najniższych w kraju, w przeliczeniu na 1 mieszkańca ponad trzykrotnie niższe niż w kraju, plasując region na 12 pozycji.

W związku z budową gospodarki opartej na wiedzy, zgodnie z Krajowym Programem Reform główne wyzwania wiążą się z rozwojem działalności B+R w sektorze prywatnym. Ważnym instrumentem wykorzystywanym w tym procesie są fundusze strukturalne UE, które przyczyniają się m.in. do zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw oraz wzrostu

nakładów na B+R. Opracowana w kontekście realizacji tego celu „Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego” ukierunkowuje nasz region na rozwój innowacyjności. W województwie dopiero w ostatnich latach (2004-2006), dzięki wsparciu z funduszy strukturalnych, V i VI Programu Ramowego Unii Europejskiej, rozpoczęto działania pobudzające badania i innowacje w regionie, co w dłuższym okresie czasu przełoży się na wzrost konkurencyjności gospodarki regionu, a tym samym wzrost gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia, zgodnie z założeniami celów lizbońskich. Zainicjowane w ostatnim czasie działania będą kontynuowane i rozwijane w kolejnych latach, m.in. dzięki wsparciu finansowemu z UE. Dotychczasowe działania nie mają jednak jeszcze przedłożenia we wskaźnikach makroekonomicznych, co potwierdza konieczność intensyfikacji nakładów w tym zakresie. Statystyka publiczna wykazuje jedynie roczny wzrost o 6,09 % w 2004r. i 17,53% w 2005r. nakładów na działalność badawczo – rozwojową w województwie, przy czym od 2000 roku następował ciągły spadek nakładów na B+R w regionie.

Struktura nakładów w 2005 r. na działalność B+R kształtowała się następująco: w sektorze przedsiębiorstw 7,3% (kraj 32 %), w sektorze rządowym 52,7 % (kraj 36,4%), szkolnictwa wyższego 40,2% (kraj 31,6%).

Odnosząc się do wskaźników Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008¹, wpisujących się w priorytet 3 – Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw należy zauważyć, że relacja nakładów na działalność B+R do Produktu Krajowego Brutto wynosiła w regionie 0,3% we wszystkich latach 1999-2003, obniżając się w 2004 r. do 0,21%. Wskaźnik ten jest prawie trzykrotnie niższy niż w kraju, natomiast aż prawie 9 krotnie niższy niż w Unii Europejskiej (według danych Eurostat wynosi on w kraju – 0,56%, w UE-27 – 1,84%). Zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej stanowi ok. 1,6% zatrudnienia krajowego, a na 1000 osób aktywnych zawodowo jest ponad dwukrotnie mniejsze niż średnio w kraju (województwo – 2 osoby, kraj – 4,5 os.).

Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle zwiększyły się z 1,3% nakładów krajowych w 2000 r. do 1,8% w roku 2005, co plasuje województwo na 15 miejscu wśród 16 województw, zarówno w r. 2000, jak i w 2005. Udział przedsiębiorstw, prowadzących działalność innowacyjną wśród przedsiębiorstw przemysłowych województwa zwiększył się z 33,1% w 2000r. do 34,3% w 2005 r., (1,2 pkt. procentowego), w kraju zaś – z 35,1% do 38,2% (3,1 pkt. procentowego).

Liczba zarejestrowanych patentów na 1 mln mieszkańców w 2003 r. w województwie wynosiło 0,75 (kraj 1,88) – 12 lokata w kraju.

2.2.4. Dochody ludności

Region generuje stosunkowo niski popyt konsumpcyjny głównie ze względu na trwałe utrzymujące się niski poziom przeciętnych wynagrodzeń (w 2005 r. 85,4 % średniej krajowej – 15 lokata) oraz emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń (87% średniej – 12 lokata). Dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych wynosił w roku 2005 – 92% średniej krajowej (11 miejsce w kraju).

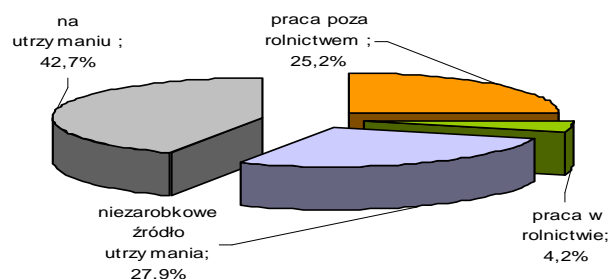
Na terenie województwa warmińsko – mazurskiego w roku 2006 z pomocy społecznej skorzystały 18,92 % mieszkańców. Powiaty o największym udziale ludności objętej pomocą społeczną to jednocześnie powiaty o największym udziale terenów

¹ Raport z 2006 r. z wdrażania Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej (po pierwszym roku realizacji); dokument przyjęty przez Radę Ministrów 13 października 2006 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2006 r.

popegeerowskich: elbląski – 27,1 % , bartoszycki – 26,7 % , nowomiejski – 26,1 % , kętrzyński – 25,6 % (16 963 osoby). Dominującym czynnikiem przyznania pomocy społecznej w 2006 roku było bezrobocie – 12% mieszkańców województwa, a następnie ubóstwo – 9,2% ludności, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego – 4,9% mieszkańców, niepełnosprawność – 3,8% ludności.

Zgodnie z danymi NSP 2002 własne źródło dochodu posiadało 57,4% ludności województwa, w tym z pracy utrzymywało się 29,4% mieszkańców regionu (średnio w kraju – 32,3%). Na utrzymaniu, a więc bez własnych dochodów, pozostawało aż 42,7% mieszkańców regionu (w kraju – 38%). Liczba osób utrzymywanych przypadających na 1000 osób posiadających własne źródło utrzymania w 2002 r. wyniosła w województwie 719 (kraj 630). Omawianą sytuację obrazuje poniższy wykres.

Rycina nr 12: Struktura ludności wg źródeł utrzymania w województwie w 2002 r. (wg NSP)

2.2.5. Przedsiębiorczość

Na koniec 2005 r. w województwie zarejestrowanych było 110,1 tysięcy podmiotów gospodarczych (12 miejsce w Polsce, 3% krajowej liczby podmiotów), co w stosunku do roku 1999 stanowiło wzrost o 14%. Tempo przyrostu liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim było w latach 1999-2004 wyraźnie niższe od średniej krajowej, w roku 2005 ukształtowało się na poziomie średniej. Porównanie tempa przyrostu podmiotów w przemyśle, budownictwie i usługach rynkowych w kraju i województwie wskazuje, że w latach 1999-2005 zostały zakonserwowane podstawowe cechy struktury gospodarczej regionu – relatywnie niski udział przemysłu i budownictwa – 18,1% (kraj 20,5%) – 14 lokata w kraju oraz stosunkowo duże znaczenie usług nierynkowych -9,8% (kraj 7,6%), opartych głównie na finansowaniu budżetowym, niższy udział usług rynkowych – 67,6% (kraj – 69,4%).

Do sektora prywatnego zaliczało się w 2005r. 93,9% podmiotów (kraj ponad 96 %).

Wśród podmiotów dominują trwale firmy z sekcji handel i naprawy (30%) oraz obsługa nieruchomości i firm (17%). Udział podmiotów przemysłowych i budowlanych kształtuje się na poziomie ponad 18 %.

Osoby fizyczne prowadziły w 2005 r. – 75% podmiotów (kraj – 77%), spółki handlowe stanowią 4,6% podmiotów (kraj – 6,4%), spółdzielnie – 0,7% (kraj – 0,5%).

Wśród spółek handlowych 16,8% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego (średnio w kraju – 23,6%).

Po roku 1989 przekształcenia przedsiębiorstw sektora publicznego obejmowały zmianę formy własności, formy prawnej, struktury organizacyjnej i kapitałowej, często również zmianę struktury działalności. Województwo warmińsko – mazurskie zaliczane jest do regionów słabo uprzemysłowionych. Wynika z tego, iż liczba przedsiębiorstw państwowych, które podlegały transformacji systemowej w Polsce (poza rolnictwem) była stosunkowo mała.

W efekcie przekształceń własnościowych liczba przedsiębiorstw państwowych zmniejszyła się ze 197 w 1995 roku do 41 w pierwszej połowie 2005 roku (dane GUS 2005). Tak więc zachowało się zaledwie około 21 % stanu wyjściowego. Zbliżenie struktury własnościowej gospodarki do struktury krajów UE, zgodnie z Krajowym Programem Reform skutkuje podniesieniem efektywności gospodarowania i konkurencyjności podmiotów gospodarczych na rynku wewnętrznym UE, jak i na rynkach zewnętrznych.

Nasylenie podmiotami gospodarczymi na 10 tys. ludności było na tle kraju zdecydowanie niekorzystne. W 2005r. na 10 tys. ludności przypadało 771 podmiotów gospodarczych przy średniej krajowej 948 podmiotów - 13 lokata w kraju. Wskaźnik w województwie stanowił tylko 81,3% średniego poziomu krajowego i 63,1% poziomu najlepszego województwa w kraju.

Liczba podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne na 10 tys. ludności wzrosła z 520 w roku 1999 do 577 w 2005 r. (14 lokata w kraju); średnio w kraju wskaźnik ten wyniósł w roku 2005 – 728.

Relacje wskaźnika liczby podmiotów na 10 tys. ludności uzyskanego w województwie do średniego poziomu w kraju uległa obniżeniu z 83,9% w 1999r. do 81,3% w 2005r. W odniesieniu do osób fizycznych relacja wskaźnika na 10 tys. ludności w województwie uległa obniżeniu z 83% w 1999r. do 79,2% w 2005r.

Zróżnicowania w nasyceniu podmiotami gospodarczymi według powiatów pokazano na rycinie nr 13.

Rycina nr 13: Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w 2005r. w powiatach

Źródło: „Zmiany strukturalne podmiotów gospodarczych w gospodarce narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2005 roku” Urząd Statystyczny w Olsztynie

Rozpiętość wskaźnika nasycenia podmiotami na 10 tys. mieszkańców między powiatami ziemskimi wahała się od 544 w działdowskim do 924 w giżyckim. Wyższy poziom nasycenia podmiotami dotyczył wschodniej i środkowej części województwa w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich, szczególnie powiatu mrągowskiego i giżyckiego, co w

znacznym stopniu wynika z rozwiniętych funkcji turystyki na tym obszarze. Rozpiętość między najwyższym wskaźnikiem (m. Olsztyn- 1203) a najniższym wskaźnikiem była ponad dwukrotna (powiat działdowski - 544).

Przedsiębiorczość mieszkańców, mierzona liczbą aktywnych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców według informacji Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w 2004 roku wyniosła na Warmii i Mazurach 3,4 - wobec średniego wskaźnika w kraju 4,4 co plasuje województwo na 12 lokacie w kraju.

Wskaźnik spółek MSP z udziałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców wyniósł 1,8 wobec średniego wskaźnika w kraju 3,9 co plasuje województwo na 13 lokacie w kraju.

Istniejący system funduszy pożyczkowych jest zbyt słaby i niekompletny. W 2005 r. w regionie działało 9 funduszy pożyczkowych z łącznym kapitałem ponad 26,7 mln zł (w porównaniu z rokiem 2004 nastąpił wzrost o 2,9 mln zł), który stanowi 4,8 % ogólnego kapitału w kraju (w kraju istniało 74 funduszy z łącznym kapitałem ponad 558 mln zł) oraz 7 funduszy poręczeń kredytowych z łącznym kapitałem ponad 20,1 mln zł (w kraju istniały 54 fundusze poręczeń kredytowych z łącznym kapitałem ponad 355 mln zł). Ułatwienie dostępu MŚP do zewnętrznych źródeł finansowania jest jednym z celów Krajowego Programu Reform. Głównym instrumentem realizującym ten cel w okresie programowym 2004-2006 był Sektorowy Program Operacyjny – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (działanie 1.2 ukierunkowane na dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych, poręczeń kredytowych oraz funduszu kapitału zalążkowego typu seed capital). W województwie warmińsko-mazurskim do końca 2005r. podpisano 6 umów w ramach działania 1.2 SPO – WKP na łączną kwotę 35 mln zł.

Warunki sprzyjające do podejmowania działalności gospodarczej oraz tworzenia nowych miejsc pracy zapewnia funkcjonowanie w regionie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (WM SSE) z 13 podstrefami (Bartoszyce, Elbląg, Dobrze Miasto, Lidzbark Warmiński, Iława, Morąg, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olecko, Olsztyn, Ostróda, Pasłęk i Szczytno) oraz dwóch podstref Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSSE) –Ełk i Gołdap. WMSSE zajmuje obszar 524,07 ha, natomiast SSSE (dot. tylko Ełku i Gołdapi) obszar 155,8 ha. Powyższe podstrefy stwarzają inwestorom przyjazne otoczenie biznesowe, o które dbają władze samorządowe, jak i liczne organizacje i instytucje ułatwiające prowadzenie działalności gospodarczej. Usługi około biznesowe świadczą w tych miastach firmy consultingowe, oddziały i filie różnych banków, biura projektowe, firmy ubezpieczeniowe oraz kancelarie prawne.

W bezpośrednim sąsiedztwie WMSSE funkcjonują 3 przejścia graniczne: drogowe w Bezledach oraz kolejowe w Bartoszycach (Głomnie) i Skandawie. WMSSE w ogólnopolskim rankingu specjalnych stref ekonomicznych na 14 funkcjonujących w Polsce zajęła drugie miejsce za Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną. Natomiast pierwsze miejsce zajęła w zakresie pozyskiwania inwestorów, których wartość inwestycji przekroczyła 1,5 mld zł, a wysokie trzecie miejsce w zakresie zagospodarowania terenu (56,3%). Obecnie w strefie działają 24 firmy, głównie małe i średnie. Podjęte zostały dalsze starania o poszerzenie obszaru strefy w Wielbarku, Iławie, Pasłęku i Elblągu. Największe firmy, które zainwestowały to LG w Mławie i Michelin w Olsztynie.

Dla przyciągania inwestycji ważne znaczenie ma przygotowanie ofert inwestycyjnych, lokalizacji gotowych do przyjęcia inwestycji. Według informacji Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych województwo warmińsko-mazurskie z liczbą 62 ofert terenów atrakcyjnych inwestycyjnie (wg stanu na wrzesień 2006r.) plasuje się na trzecim miejscu w kraju po województwie dolnośląskim i mazowieckim.

W rankingu atrakcyjności inwestycyjnej dokonany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową pod względem atrakcyjności województwo plasowało się na 12 miejscu w kraju. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej dokonana została w oparciu o 6 grup wskaźników cząstkowych: tj. zasoby i koszty pracy, aktywność województw wobec inwestorów, wielkość rynku zbytu, poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej oraz poziom rozwoju infrastruktury społecznej i poziom bezpieczeństwa.

Największym potencjałem innowacyjnym charakteryzuje się przemysł meblarski, przetwórstwo rolno-spożywcze, turystyka i budownictwo.

W regionie zidentyfikowano 85 instytucji i organizacji wspierających przedsiębiorczość w różnej formie. Niedobór instytucji świadczących usługi dla biznesu odnotowano zwłaszcza we wschodniej części województwa. Dopiero od niedawna obserwuje się wzrost zainteresowania tematyką transferu technologii, klastrów lub innych form upowszechniających innowacyjność.

W województwie realizowana jest „Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego”, przyjęta przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego 31 sierpnia 2004r. Projekty wpisujące się w cele tej Strategii wdrażane są w regionie m.in. przez Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. (WMARR S.A.), która uzyskała dofinansowanie z EFRR na realizację projektów związanych z sieciami współpracy w zakresie innowacji pomiędzy sektorem badawczo – rozwojowym, przedsiębiorstwami i innymi podmiotami oraz badaniem poziomu i zmian innowacyjności w regionie. Jednym z efektów wdrażania tych projektów jest utworzenie i prowadzenie Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji z siecią punktów w miastach i powiatach całego województwa, w celu edukacji i wzmocnienia świadomości proinnowacyjnej przedsiębiorców oraz transferu technologii. Po uruchomieniu systemu zwiększył się znacznie dostęp ludności województwa do informacji i doradztwa z zakresu zastosowania innowacji w przedsiębiorstwach. Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski także aktywnie uczestniczą w realizacji przedsięwzięć i projektów dotyczących badania konkurencyjności i innowacyjności w regionie, jak również kreowania postaw proinnowacyjnych w województwie, o czym świadczy np. projekt zrealizowany w 2006 roku w partnerstwie z Uniwersytetem Warszawskim w ramach ZPORR pn.: „Badanie przedsiębiorstw Warmii i Mazur w zakresie konkurencyjności i innowacyjności”, którego wyniki posłużyły m.in. do określenia dalszej polityki rozwoju gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego.

W poprzednim okresie programowania realizowany był, dzięki wsparciu EFRR, projekt pilotażowy w zakresie określenia obszarów rozwoju klastrów w województwie. W wyniku realizacji tego projektu powołano w województwie klaster „Mazurskie Okna”. Utworzenie klastrów planują: grupa producentów przetworów mlecznych, grupa producentów mebli i grupa producentów drzwi. W czerwcu 2007 r. z inicjatywy samorządów województw: warmińsko-mazurskiego i pomorskiego podpisana została umowa o stworzeniu Konsorcjum Bałtycki Klaster Eko-Energetyczny oraz podpisane zostało porozumienie o współpracy na rzecz klasteru browarniczego.

2.3. Sytuacja społeczna

Generalnie można stwierdzić, że sytuacja społeczna w regionie kształtuje się niekorzystnie. Podstawowe wskaźniki w tym zakresie są niższe od średniej krajowej, a fizyczną dostępność do usług, zwłaszcza na poziomie ponadlokalnym, utrudnia mieszkańcom fakt rozproszenia sieci osadniczej i niedostatki komunikacji publicznej.

Sytuacja społeczna w regionie charakteryzuje się:

- wysoką stopą bezrobocia, niskim poziomem zatrudnienia i małą mobilnością siły roboczej
- gorszą jakością edukacji
- ograniczoną dostępnością do infrastruktury edukacyjnej
- gorszą dostępnością do usług medycznych, zarówno w opiece podstawowej jak i specjalistycznej
- znaczącymi niedoborami w opiece paliatywnej i terapii uzależnień
- trudniejszymi warunkami mieszkaniowymi
- znacznym udziałem mieszkań starych i zbudowanych w przestarzałych technologiach (blokowiska z wielkiej płyty).

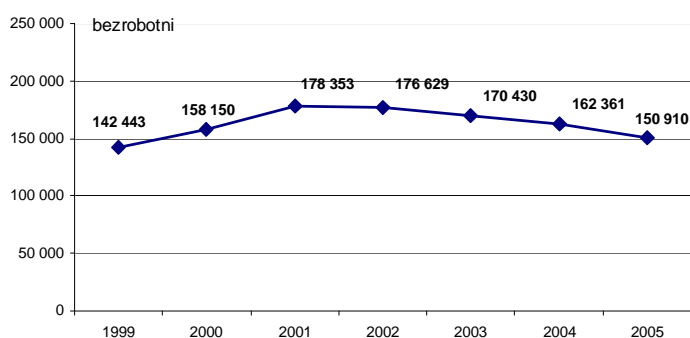
2.3.1. Rynek pracy

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (opracowane metodą BAEL) w 2005 r. 607 tys. mieszkańców województwa w wieku ponad 15 lat uważanych było za aktywnych zawodowo (przeciętna roczna). Wśród nich 483 tys. pracowało, a 124 tys. poszukiwało pracy jako osoby bezrobotne. Od 2001 r. liczba bezrobotnych wykazuje spadek o 15,4 % (wykres nr 7). Ponad pół miliona osób było biernych zawodowo - z racji wieku lub niespełnienia warunków do uznania ich za bezrobotnych. Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 52,3% i jest niższy niż średnia w kraju (54,9%).

Odnosząc się do wskaźników Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008 wpisujących się w priorytet 5 – Tworzenie i utrzymanie nowych miejsc pracy oraz zmniejszanie bezrobocia należy zauważyć, że w województwie warmińsko-mazurskim wskaźnik zatrudnienia (osób w wieku 15-64 lata) przyjmuje wartość niższą do wartości średniej krajowej (w regionie 48,7%, średnia dla kraju 52,8% - wg danych Eurostat). Jednocześnie jest ona o 7,3 pkt niższa od prognozowanej dla kraju w 2008 roku. W regionie, podobnie jak w kraju wskaźnik zatrudnienia kobiet jest niższy od wartości wskaźnika dla mężczyzn i wynoszą one odpowiednio 42,4% i 55,1% dla województwa oraz 46,8 i 58,9 dla kraju. Jednocześnie wskaźnik zatrudnienia kobiet jest o 6 pkt niższy od prognozowanej dla kraju w 2008 roku (wg Krajowego Programu Reform).

W krajach Unii Europejskiej zarówno wartości współczynnika aktywności zawodowej (średnio 69,7% dla UE-25), jak i wskaźnika zatrudnienia (średnio 63,4% dla UE-27) znacznie przewyższają wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego (odpowiednio o 17,4 pkt i 21,8 pkt).

Rycina nr 14: Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie warmińsko – mazurskim w latach 1999-2005 (stan na koniec roku)

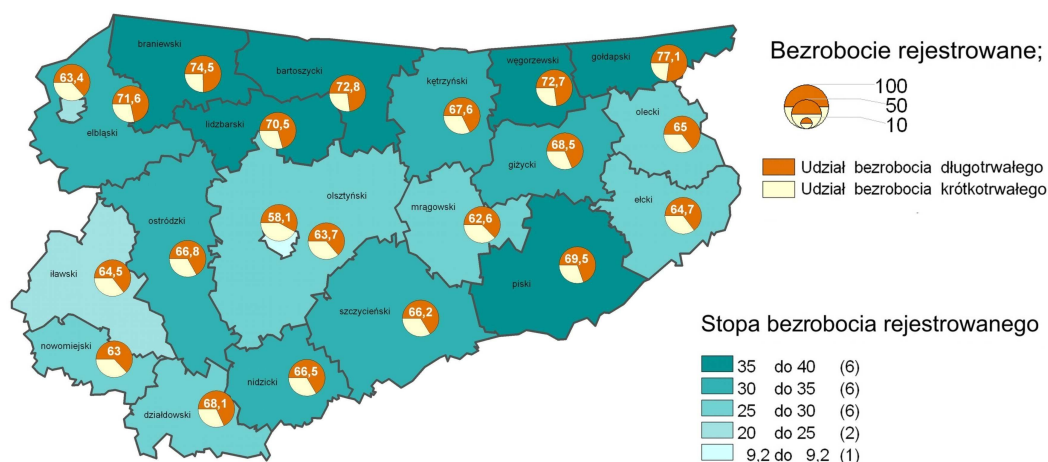
2.3.2. Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko – mazurskim na koniec grudnia 2005 roku wyniosła 27,2%, w kraju – 17,7%, a w UE-27 – 8,7 %. Stopa bezrobocia w regionie jest najwyższa w Polsce. Od 2000 roku nastąpił wzrost stopy bezrobocia w województwie o 3,4 pkt (kraj 3,9 pkt). Według danych Eurostat stopa bezrobocia (wg BAEL) wyniosła w województwie 20,4%. Również poziom długookresowej stopy bezrobocia w województwie znacznie przewyższa średnią dla kraju i Unii Europejskiej i wynosi on: w województwie 18,3%, w kraju 10,2%, dla UE-27 natomiast 4%.

Biorąc pod uwagę dane Krajowego Programu Reform dotyczące rynku pracy należy stwierdzić, że wskaźnik stopy bezrobocia w województwie jest o 12,6 pkt większy od prognozowanej dla kraju w roku 2008. Stopa bezrobocia wśród kobiet natomiast jest o 6,6 pkt wyższa od prognozowanej w kraju w roku 2008 (obecnie wynosi ona: w województwie - 22,6%, w kraju – 19,1%).

W województwie warmińsko-mazurskim odnotowuje się duże zróżnicowanie przestrzenne w natężeniu bezrobocia, co pokazuje ryc. nr 15.

Rycina nr 15: Stopa bezrobocia oraz udział bezrobocia długotrwałego w województwie warmińsko – mazurskim (stan na 31.XII.2005 r).

Problemy rynku pracy w województwie pogłębiane są przez niską mobilność zawodową i przestrzenną pracowników (dalekie i kosztowne dojazdy do pracy) oraz wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (ponad połowa bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy). Największy udział bezrobotnych długotrwale w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych jest w powiatach północnej części województwa, czyli na obszarach popegeerowskich (sięga 77% bezrobotnych). Skutkuje to pogłębiającą się biedą i postępującą marginalizacją całych obszarów województwa. Ogólnie niskie kwalifikacje osób bezrobotnych oraz nieelastyczność rynku pracy może w przyszłości zaowocować zniechęceniem inwestorów do inwestowania w województwie.

Oczekiwania pracodawców województwa odnośnie kwalifikacji potencjalnych pracowników są różne i zależą od stanowiska pracy. Najbardziej poszukiwani pracownicy to specjaliści z wykształceniem wyższym i technicznym. Wynika stąd potrzeba rozszerzenia oferty edukacyjnej w województwie o kierunki poszukiwane przez pracodawców, jak również

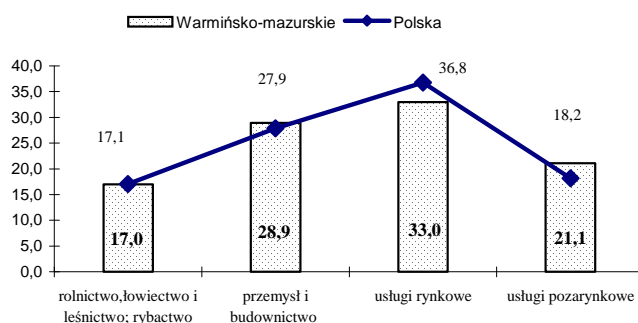
dalsze zwiększanie dostępności do oferty edukacyjnej i szkoleniowej, zwłaszcza ludności zagrożonej różnego typu wykluczeniami społecznymi i zawodowymi.

W województwie warmińsko – mazurskim od lat realizowane są projekty mające na celu aktywizację osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, odchodzących z rolnictwa, osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi, integrację społeczną i zawodową kobiet oraz osób niepełnosprawnych, które ukierunkowane są na ich reorientację zawodową, podniesienie lub zmianę kwalifikacji. Wsparcie kierowane było także do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą. Projekty te były współfinansowane przez środki PHARE (ok. 25 mln zł) oraz Europejski Fundusz Społeczny (ok. 140 mln zł). W ramach funduszy przedakcesyjnych oraz funduszy strukturalnych w woj. warmińsko-mazurskim zrealizowano ponad 200 projektów odpowiadających potrzebom regionalnego rynku pracy. Projekty te dotychczas objęły wsparciem ok. 50 tys. osób.

2.3.3. Zatrudnienie

Liczba pracujących w regionie zmniejszyła się w latach 1998-2005 o 13%. W 1998 r. pracowało w regionie 454 tys. osób, w 2005 r. 396,9 tys. Na 1000 ludności w województwie pracowało w 2005 r. 278 osób (kraj 330; najgorsza sytuacja wśród 16 województw).

Rycina nr 16: Struktura pracujących w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce w 2005 r. (%)

Struktura pracujących w regionie w 2005 r. różni się stosunkowo nieznacznie od krajowej. Udział pracujących w rolnictwie, w przemyśle i budownictwie kształtował się praktycznie na tym samym poziomie, natomiast w usługach rynkowych był niższy niż w kraju, a w nierynkowych - wyższy. Struktura ta różni się za to od struktury pracujących w Unii Europejskiej, w której udział pracujących w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie jest znacznie mniejszy (województwo 17,0%, UE-27 6,2%), natomiast udział pracujących w usługach łącznie jest znacznie większy (województwo 54,1%, UE-27 66,1%), przy udziale pracujących w przemyśle, budownictwie pozostającym na podobnym poziomie (województwo 28,9%, UE-27 27,7%). W porównaniu do 2000 roku wzrósł udział pracujących głównie w usługach rynkowych o 3,9 punkty (kraj 6,5) i usługach nierynkowych o 3,1 punkty (kraj 3 punkty) przy wydatnym obniżeniu w rolnictwie (o 9,6 pkt.).

2.3.4. Edukacja

W roku szkolnym 2005/2006 w regionie funkcjonowały 573 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (uczyło się w nich 107,3 tys. dzieci) oraz 266 gimnazjów (66,4 tys. uczniów), z czego na wsi 113 (43%). W szkołach na poziomie średnim uczyło się 82 tys. osób, o ponad 20 tys. mniej niż w 2000 r.

Z ogólnej liczby 1425 szkół dla dzieci i młodzieży 1268 szkół prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego. Gminy regionu ponoszą wydatki na oświatę na poziomie 60% średniej krajowej, co skutkuje m.in. wyraźnie gorszymi niż w innych rejonach kraju wynikami egzaminów, mniejszą liczbą uczestników i laureatów olimpiad itp.

Najbardziej ograniczony dostęp do edukacji (szkół podstawowych, gimnazjów oraz ponadgimnazjalnych) mają mieszkańcy terenów wiejskich i małych miejscowości, dlatego w okresie programowym 2004 – 2006 pomoc z funduszy strukturalnych (blisko 15 mln zł) kierowana była głównie na wyrównanie szans w dostępie do edukacji pomiędzy uczniami z obszarów wiejskich i miejskich. Budowa, modernizacja obiektów edukacyjnych (z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych) oraz podstawowej infrastruktury sportowej przyczyniła się do zwiększenia dostępu dzieci i młodzieży z 7 gmin województwa do edukacji i sportu. Potrzeby w tym zakresie nie zostały jednak jeszcze zaspokojone. Wciąż na Warmii i Mazurach są gminy wymagające rozwiązania tego problemu.

W ostatnim okresie rysuje się w województwie warmińsko-mazurskim wzrost zapotrzebowania na kadry z konkretnymi umiejętnościami zawodowymi. Ponadgimnazjalne szkolnictwo zawodowe nie dysponuje jednak nowoczesnymi placówkami do praktycznej nauki zawodu, a także odpowiednim zapleczem socjalno-bytowym dla uczniów. W roku szkolnym 2004/2005 w województwie funkcjonowało 106 ponadpodstawowych szkół średnich zawodowych (8% liczby krajowej) oraz 216 szkół ponadgimnazjalnych (5% liczby krajowej). Łącznie uczyło się w nich 35 tys. uczniów (4% liczby krajowej).

Zgodnie ze strategią rozwoju województwa warmińsko – mazurskiego niezbędna jest budowa, rozbudowa i unowocześnienie bazy szkolnictwa zawodowego, w tym gastronomiczno – hotelarskiego. Region bowiem priorytetowo traktuje branżę turystyczną, która ma za zadanie przyspieszyć rozwój gospodarczo – społeczny województwa.

Niekorzystne wskaźniki w zakresie edukacji utrzymują się także na poziomie szkół wyższych, mimo iż w porównaniu do 2000 r. nastąpił wzrost liczby studentów o 36 % (kraj 22 %). Na 10 tys. mieszkańców przypada o 100 studentów mniej niż średnio w kraju (województwo – 393 osoby, kraj – 493), co plasuje województwo warmińsko-mazurskie na 13 miejscu w Polsce, za województwami: lubuskim, podkarpackim i opolskim. Wskaźnik ten jest nieznacznie większy od średniej Unii Europejskiej, gdzie na 10 tys. mieszkańców przypada 375 studentów (o 18 mniej niż na Warmii i Mazurach). W roku akademickim 2004/2005 funkcjonowało w województwie warmińsko-mazurskim 9 szkół wyższych oraz 5 filii. Studiowało w nich 61,4 tys. studentów, w tym ponad 50% na studiach dziennych (kraj 48 %). Tylko Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu są uczelniami państwowymi. Największą uczelnią w regionie jest olsztyński uniwersytet – 36,4 tys. studentów, w tym 24,6 tys. – na studiach dziennych. Uczelnie wymagają dalszego rozwoju bazy materialnej i wyposażenia w nowoczesny sprzęt i pomoce optymalizujące proces kształcenia. Sukcesywnie uczelnie wyższe realizują projekty, wspierane przez środki krajowe i unijne, w celu polepszenia infrastruktury społeczno – edukacyjnej służącej prowadzeniu działalności dydaktycznej na wyższym poziomie oraz działalności rozwojowej, naukowo – badawczej powiązanej z dydaktyką. W ramach ZPORR

2004-2006 6 projektów mających na celu wzmocnienie roli szkół wyższych i przygotowanie ich do odegrania kluczowej roli w procesie tworzenia konkurencyjnej gospodarki regionu uzyskało dofinansowanie z EFRR w wysokości ok. 22,6 mln zł, co już w chwili obecnej bezpośrednio przełożyło się na wzrost jakości ich oferty dydaktycznej i pobudziło tworzenie nowych miejsc pracy w sferze badań i rozwoju oraz dydaktyki, a także umożliwiło wprowadzenie do oferty edukacyjnej nowych kierunków kształcenia zgodnych z aktualnymi trendami na rynku pracy. Prace nad oceną oddziaływania działania 2.2. „Podniesienie jakości edukacji w odniesieniu do potrzeb rynku pracy” Sektorowego Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich” zarządzanego na poziomie krajowym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej dopiero zostały rozpoczęte. W związku z czym szczegółowe informacje nt. skonsolidowanych rezultatów wdrażania EFS w poszczególnych województwach będą dostępne po przeprowadzeniu badania ewaluacyjnego (zakończenie badania planowane jest na styczeń 2008r.). W wyniku tej oceny województwo warmińsko-mazurskie uzyska dokładną informację w jakim stopniu nastąpiło podniesienie jakości edukacji w regionie w wyniku interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego.

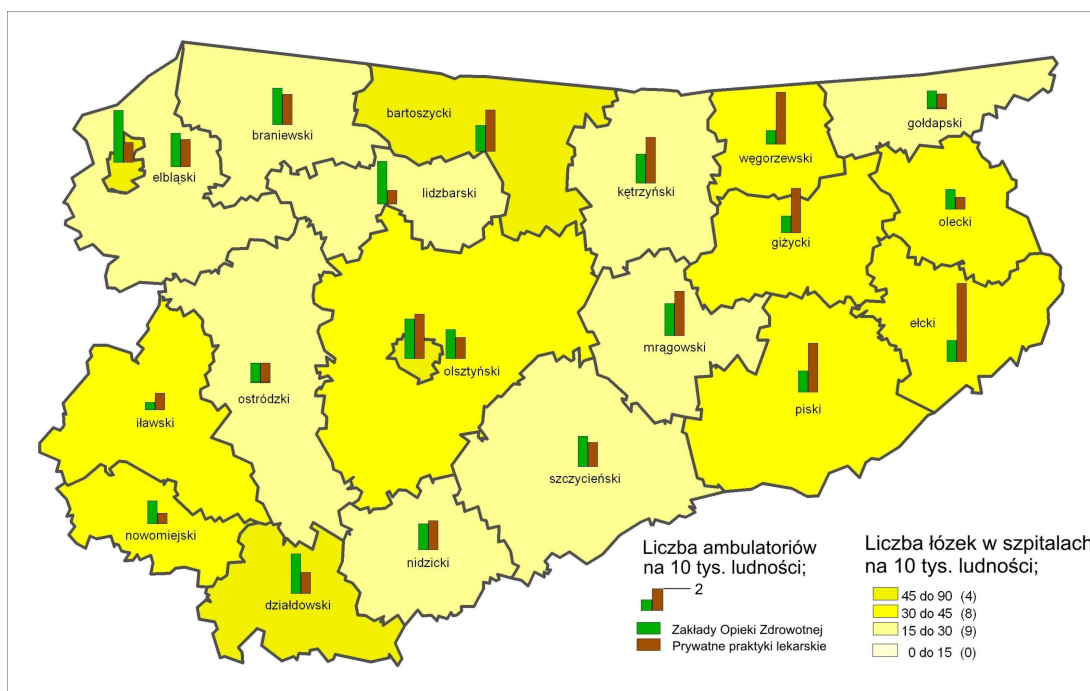
Dotychczasowe działania inwestycyjne w szkolnictwo wyższe, zgodnie z celami strategii lizbońskiej, spowodowały wzrost liczby studentów w regionie (wykwalifikowanej kadry), wciąż niezbędnej na regionalnym rynku pracy. Konieczne są jednak dalsze inwestycje w tym zakresie.

2.3.5. Ochrona zdrowia

Stacjonarną opiekę zdrowotną w roku 2005 świadczyło w województwie 38 szpitali, dysponujących 6 tys. łóżek, oraz 2 zakłady opiekuńczo-lecznicze (84 łóżka), 6 zakładów pielęgnacyjno - opiekuńczych (233 łóżka) i 2 hospicja (41 łóżek). Dostęp do leczenia szpitalnego jest gorszy niż średnio w kraju i Unii Europejskiej - na 10 tys. mieszkańców przypadają w szpitalach 42 łóżka (kraj – 47,0; UE-27 – 59 łóżek), najwięcej na oddziałach chirurgicznych i chorób wewnętrznych. Na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w województwie przypadało 237 osób (kraj 213; UE-27 – 169 osób), co plasuje województwo na 14 miejscu w kraju. Największa dostępność do opieki medycznej pod względem liczby łóżek w szpitalach na 10 tys. ludności jest w powiatach: bartoszyckim, działdowskim oraz w powiatach grodzkich m. Elbląg i m. Olsztyn. Natomiast pod względem opieki ambulatoryjnej najlepszy dostęp mają miasta na prawach powiatu Elbląg i Olsztyn oraz powiat ełcki.

Mimo środków z EFRR w wysokości ok. 34 mln zł z poprzedniego okresu programowania przeznaczonych na podniesienie standardu świadczonych usług medycznych przez wyspecjalizowane zakłady opieki zdrowotnej oraz na podstawowym poziomie przez lokalne ośrodki zdrowia sieć szpitali i zakres świadczonych przez nie usług wymaga dalszej restrukturyzacji, a baza materialna – podwyższenia standardów. W latach 2004-2006 tylko 25% projektów dotyczących infrastruktury ochrony zdrowia zgłoszonych do realizacji w ramach ZPORR mogło uzyskać dofinansowanie z uwagi na ograniczone środki w stosunku do potrzeb w tym zakresie.

Rycina nr 17 : Dostępność do opieki medycznej w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo Warmińsko - Mazurskie 2006, US w Olsztynie.

W 2005 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały tylko 2 zakłady opiekuńczo-lecznicze z 83 łózkami (0,6% krajowej liczby łózek, najmniej w kraju), 7 zakładów pielęgnacyjno - opiekuńczych z 263 łózkami (5% krajowej liczby łózek) oraz 2 hospicja z 41 łózkami.

Zgodnie z prognozami demograficznymi w najbliższych latach znacznie wzrośnie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Wyłoni się silniejszy popyt na specyficzne usługi zdrowotne, pielęgnacyjne, rehabilitacyjne i bytowe. Rozwój usług tego typu powinien stać się jednym z ważnych czynników konkurencyjności regionu.

2.3.6. Kultura

Kultura jest istotnym elementem rozwoju społeczeństwa, a jej odpowiednie wykorzystanie może być także ważnym czynnikiem ekonomicznym. Silniejszego wsparcia wymaga baza materialna instytucji kultury, zwłaszcza o zasięgu ponadlokalnym.

W regionie funkcjonują 3 teatry (Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie ma status placówki narodowej) oraz Warmińsko-Mazurska Filharmonia nie dysponująca własną siedzibą.

W 2005 r. w 23 placówkach muzealnych zgromadzone było 154,4 tys. muzealiów. Zorganizowano 88 wystaw własnych 39 obcych, które odwiedziło 436 tys. osób (ok. 2,5% liczby krajowej). Muzealnictwo w regionie wymaga wsparcia, zwłaszcza w zakresie bazy lokalowej, wyposażenia i kadry merytorycznej.

Region dysponuje licznymi zabytkami architektury świeckiej i sakralnej (zwłaszcza gotyckiej i barokowej) znajdują się tu też ciekawe stanowiska archeologiczne i miejsca wydarzeń historycznych. Ochrona dziedzictwa kulturowego nie odpowiada standardom nowoczesności; konieczne są inwestycje w tym zakresie, łącznie z rewitalizacją centrów miast, mających niejednokrotnie średniowieczny układ urbanistyczny.

2.3.7. Mieszkalnictwo

Warunki mieszkaniowe ludności województwa są gorsze niż przeciętnie w kraju. W regionie w 2004 r. znajdowało się 458 tys. mieszkań, 3,7% ogólnej liczby mieszkań w kraju. Na 1000 ludności przypadało w regionie 320 mieszkań, przeciętnie w kraju – 335. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w UE-25 jest o 97 większa niż w województwie warmińsko-mazurskim i wynosi 417 mieszkań. Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę to 20,8 m², o ponad dwa metry mniej niż przeciętnie w kraju. Wartość tego wskaźnika jest najniższa wśród 16 województw. Prawie 1/3 mieszkań wybudowana została w latach 1979-2004, a 34% mieszkań pochodzi sprzed 1945 r. Mieszkania są na ogół lepiej niż przeciętnie wyposażone w podstawowe instalacje (z wyjątkiem gazu sieciowego). Ponad połowa (54%) mieszkań w regionie jest własnością osób fizycznych, 26% należy do spółdzielni mieszkaniowych, a 13% - do gmin.

Struktura jakościowa i wiekowa zasobów mieszkaniowych wskazuje na konieczność pilnej rewaloryzacji i rewitalizacji, zwłaszcza w zakresie humanizacji zabudowy z wielkiej płyty oraz modernizacji (z zachowaniem walorów historyczno-architektonicznych) najstarszych budynków.

2.3.8. Równość szans

Zagadnienia równości szans kobiet i mężczyzn są w województwie warmińsko-mazurskim dostrzegane, jednakże podejmowane działania nie przyniosły jeszcze istotnej poprawy.

Wskaźnik zatrudnienia wynosił w 2005 r. dla kobiet 34,8%, podczas gdy dla mężczyzn – 49,3%, czyli o 14,5 pp. więcej niż dla kobiet. Porównywalna jest różnica pomiędzy wskaźnikiem zatrudnienia mężczyzn (70,8%) i kobiet (56,2%) w Unii Europejskiej, która wynosi 14,6 pp.

Kobiety częściej niż mężczyźni kontynuują edukację na poziomie wyższym – prawie 60% studentów to kobiety. Mimo to w 2004 r. stopa bezrobocia (wg BAEL) wśród kobiet w wieku 15 i więcej lat wynosiła 24,4%, wśród mężczyzn – 20,5%. Według danych Eurostat w UE-27 stopa bezrobocia wśród kobiet wynosiła 9,7%, natomiast wśród mężczyzn 7,9%. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie wyniósł dla kobiet 46,0%, dla mężczyzn – 61,8%.

Osoby niepełnosprawne w województwie warmińsko-mazurskim stanowią 15% mieszkańców regionu (211,6 tys.). Kobiety stanowią 55%, mężczyźni 45% ogółu niepełnosprawnych. W miastach regionu mieszka 58%, a na obszarach wiejskich 42% niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne mają ograniczony dostęp do edukacji przede wszystkim trudnościami w dojazdach do miejsca kształcenia oraz infrastrukturą edukacyjną w zbyt małym stopniu dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Z powodu tych i innych barier wykształcenie ponadpodstawowe posiada jedynie 42% osób niepełnosprawnych (na

wsi 25%), a wykształceniem wyższym legitymuje się 3,7% osób niepełnosprawnych (na wsi 1,1%).

Techniczne bariery w dostępie oraz niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych jest przyczyną zbyt małej aktywności zawodowej tych osób na rynku pracy. Osoby aktywne zawodowo to 17% ogółu niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim (w UE jest to 40-50%), a osoby pracujące to ok. 12% niepełnosprawnych. W powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych jest 4 tys. niepełnosprawnych, z czego 31% to osoby bezrobotne przez ponad 2 lata. Oferty pracy dla niepełnosprawnych stanowią 3% wszystkich ofert pracy na rynku pracy województwa.

Inne narodowości niż polską deklarowało podczas narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań przeprowadzonego w 2002r. ponad 17 tys. mieszkańców województwa, tj. 1,2 % ludności Warmii i Mazur. Najliczniejszą mniejszością narodową w województwie jest mniejszość ukraińska, która stanowi 69,73 % ogółu mniejszości narodowych Warmii i Mazur. W województwie jest blisko połowa ludności ukraińskiej zamieszkującej w Polsce. Oprócz mniejszości ukraińskiej na Warmii i Mazurach występują narodowości: niemiecka (0,3% ludności województwa), romska, białoruska, rosyjska i litewska. W województwie nie obserwuje się problemów związanych z dostępem do edukacji oraz rynku pracy przez osoby reprezentujące mniejszości narodowe. W Górowie Iławeckim funkcjonuje szkoła, w której językiem nauczania jest jęz. ukraiński.

2.4. Infrastruktura komunikacyjna

Województwo warmińsko-mazurskie, poprzez swoje położenie w Europie Środkowej na osi wschód-zachód, położenie w regionie Bałtyku oraz bezpośrednie sąsiedztwo z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej jest ważnym obszarem w europejskich powiązaniach komunikacyjnych. Istniejąca infrastruktura komunikacyjna nie pozwala jednak na pełne wykorzystanie tego położenia jako czynnika rozwoju, wpływając niekorzystnie na dostępność komunikacyjną i atrakcyjność inwestycyjną regionu. Zwiększenie spójności systemu transportowego z systemem europejskim jest jednym z celów Krajowego Programu Reform. Istotnym instrumentem wsparcia tego celu są środki z funduszy unijnych. Opracowane w kontekście realizacji celów KPR: „Program rozwoju sieci dróg wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2001-2015” oraz „Założenia planu rozwoju infrastruktury komunikacji lotniczej w województwie warmińsko-mazurskim” ukierunkowują region na rozwój infrastruktury komunikacyjnej.

Województwo jest położone peryferyjnie w stosunku do europejskich i krajowych centrów aktywności, a w skali europejskiej należy do grupy regionów o najniższej dostępności komunikacyjnej i niskim potencjale wynikającym z posiadanej infrastruktury komunikacyjnej (według raportów ESPON).

2.4.1. Połączenia transportowe

Przez obszar Warmii i Mazur przebiegają następujące korytarze transportowe (TEN-T):

- **Korytarz VI Gdańsk-Katowice–Żilina**, w którym znajdują się:
 - droga ekspresowa S7 Gdańsk-Olsztynek-Warszawa-Kraków-Budapeszt /E-77/
 - linia kolejowa magistralna Gdynia-Iława-Warszawa-Zebrzydowice-Żilina /E-65/
- **Korytarz IA Ryga-Kaliningrad-Elbląg-Gdańsk**, który jest odgałęzieniem korytarza I

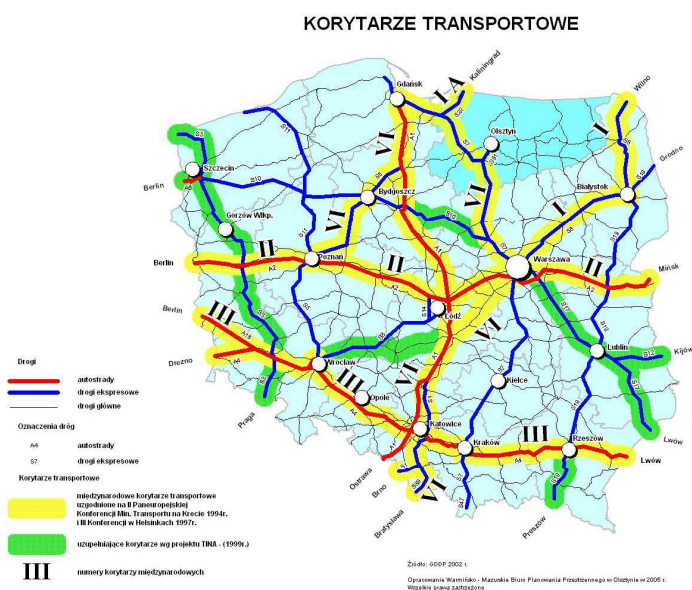
W korytarzu IA znajdują się:

- droga ekspresowa S 22 Elbląg-Grzechotki (Kaliningrad)
- linia kolejowa I-rzędna Malbork-Braniewo (Kaliningrad-Ryga)
- trasa wodna śródlądowa (Berlin) Bydgoszcz-Elbląg (Kaliningrad) /E-70/

W bezpośrednim sąsiedztwie województwa znajdują się:

- **Korytarz I Helsinki-Ryga-Kowno-Warszawa(Via Baltica)**, w którym przebiegają :
 - droga ekspresowa S8 Warszawa-Białystok-Helsinki /E-67/
 - linia kolejowa magistralna Warszawa-Białystok-Trakiszki (Ryga-Tallin-Helsinki /E-67/)
- **Korytarz VI Gdańsk-Katowice-Żilina**, w którym znajduje się projektowana autostrada A-1 Gdańsk-Żilina

Rycina nr 28 : Województwo warmińsko-mazurskie na tle układu korytarzy transportowych w Polsce

Z pobieżnego spojrzenia na układ korytarzy transportowych widać, że przebiegają one po obrzeżach regionu warmińsko-mazurskiego lub poza jego obszarem. Jednocześnie realizacja odpowiednich rozwiązań planistycznych może mieć duże znaczenie dla właściwego powiązania europejskich korytarzy transportowych nr I i VI.

Powiązania międzynarodowe stanowią również:

- międzynarodowy port lotniczy w Szymanach k. Szczytna,
- międzynarodowy port morski w Elblągu,

- międzynarodowe przejścia graniczne (drogowe w Bezledach, Gronowie i Gołdapi, kolejowe w Braniewie, Skandawie i Głomnie, morskie w Elblągu i Fromborku, lotnicze w Szymanach).

2.4.2. Transport drogowy

Podstawowa sieć dróg ukształtowana jest prawidłowo, zapewniając możliwości powiązań wewnątrzregionalnych. Sieć dróg o twardej nawierzchni w województwie liczy 12.352 km, z czego sieć dróg krajowych liczy 1324 km, wojewódzkich - 1914 km, powiatowych – 7122 km i gminnych – 1992 km. Problem stanowi zły stan techniczny dróg, brak obwodnic miejscowości i duża liczba obiektów nienormatywnych (mostów, wiaduktów – 1337 sztuk w 2005 r.) w ciągach dróg.

Drogi Warmii i Mazur są w większości kręte i wąskie, z drzewami w skrajni, bez utwardzonych poboczy, ze zdewastowaną nawierzchnią. Na 100 km² przypada tylko 51,5 km dróg publicznych o twardej nawierzchni, przy średniej w kraju – 81,2 km. Drogi publiczne o twardej nawierzchni stanowią 5% sieci krajowej. Tzw. nawierzchnię ulepszoną (w różnym stanie technicznym) ma 93% dróg w województwie (kraj – 89,5%), w tym praktycznie wszystkie drogi wojewódzkie, 92% dróg powiatowych oraz 84% dróg gminnych.

Na pogorszenie się sytuacji w drogownictwie wpływ miało w ostatnich latach:

- najwyższe w Polsce zwiększenie natężenia ruchu samochodów wysokotonazowych – 97,9% w 2005 r. (kraj – 47,3%)
- zużycie nawierzchni spowodowane procesem starzenia się, znaczna część dróg krajowych w województwie - ok. 40% wymaga zabiegu wyrównania, a ok. 27% - wzmocnienia,
- wieloletnie zaniedbania inwestycyjne na drogach (nieliczne miasta posiadają obwodnice i tylko 34% nie wymaga prac modernizacyjnych, nienormatywne łuki poziome i pionowe, zbyt wąskie jezdnie w stosunku do natężenia ruchu itp.) – w 2005r. tylko 0,3% ogólnej powierzchni dróg stanowiły drogi dwujezdniowe (kraj – 1,4%),
- destrukcyjne działanie warunków atmosferycznych.

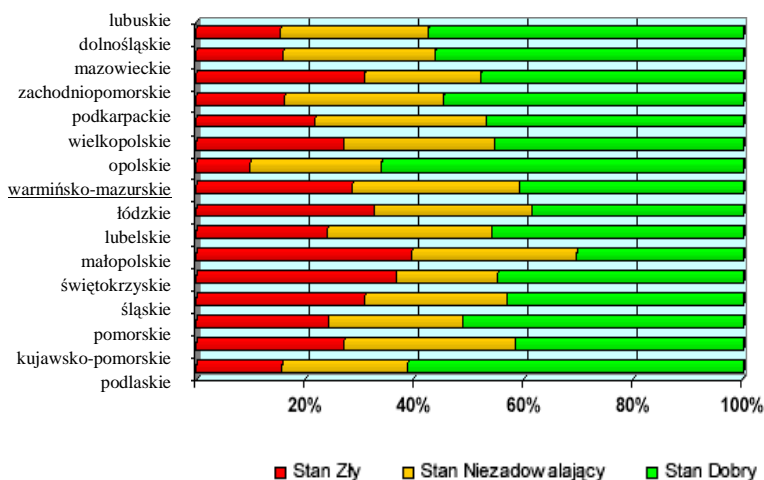
Problemy te występują zarówno na drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych, jak i gminnych. Skutkiem powyższych zjawisk są: utrudnienia w transporcie towarów i osób polegające m.in. na braku możliwości osiągnięcia pożądanego czasu podróży.

Najbardziej obciążone oraz wymagające pilnej modernizacji odcinki dróg i jednocześnie strategiczne dla rozwoju regionu i komunikacji z innymi regionami to drogi krajowe:

- nr 16 Grudziądz – Olsztyn – Augustów – 31,6% długości w złym stanie
- międzynarodowa E 77 relacji Gdańsk – Olsztynek – Nidzica - Warszawa – Kraków – Budapeszt (jako droga krajowa oznaczona nr 7),
- nr 51 relacji Olsztynek – Olsztyn – Bezledy.

Władze regionalne stale rekomendują rządowi polskiemu udoskonalenie tych połączeń jako priorytetowych.

Rycina nr 19: Ocena nawierzchni dróg krajowych w województwach w 2005 r.

Średni dobowy ruch na sieci dróg krajowych w województwie wyniósł w 2005 r. 5016 pojazdów na dobę (wskaźnik wzrostu w stosunku do 2000 r. wyniósł 1,25).

Przy narastającej liczbie osób odwiedzających województwo w celach turystycznych, rekreacyjnych, biznesowych i zdrowotnych, zwiększeniu się liczby samochodów i częstotliwości przejazdów mieszkańców województwa zły stan dróg wpływa na wzrost liczby wypadków drogowych – województwo zajmuje 1 miejsce w kraju pod względem liczby ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych – 20 osób na 100 tys. ludności w 2005 r. (kraj – 14, UE27 - 9) i 53 osoby w przeliczeniu na 100 tys. pojazdów samochodowych zarejestrowanych (kraj – 32). Według danych Eurostat, w 2005 roku w województwie zginęło 279 osób, rannych było 2598 osób. Liczba ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności jest w Unii Europejskiej ponad dwukrotnie mniejsza niż w województwie (w województwie 20 osób, w UE-27 9 osób). Zwiększone zagrożenie wypadkami drogowymi wpływa niekorzystnie na decyzje przyjazdowe turystów i decyzje o lokalizacji firm.

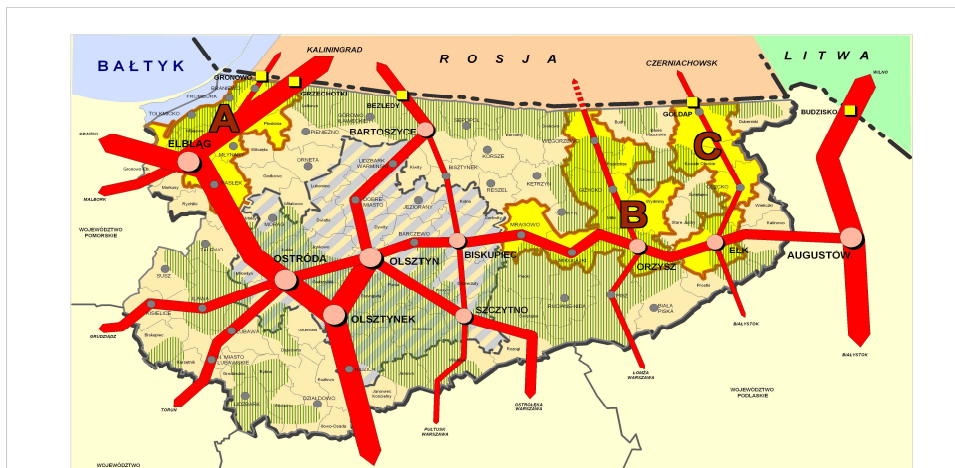
Rycina nr 20: Istniejący układ komunikacyjny w województwie warmińsko –mazurskim

Sieć osadnicza województwa z centralnie położonym ośrodkiem regionalnym Olsztynem i dwoma dużymi ośrodkami – Elblągiem na zachodzie i Ełkiem na wschodzie oraz równomiernie rozmieszczonymi miastami powiatowymi uzupełnionymi siecią małych ośrodków pozwala na prawidłowe zarządzanie obszarem i sprawną obsługę ludności. Średniodobowy potok podróżnych między ośrodkami miejskimi w obu kierunkach wynosi: na liniach autobusowych ok. 80 tysięcy, na liniach kolejowych ok. 30 tysięcy osób. Widoczne zróżnicowanie pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego między północno-zachodnią i południowo-wschodnią częścią województwa przekłada się na sytuację komunikacyjną. Podregiony olsztyński i elbląski wykazują się większą migracją ludności w ciągu doby, w rejonach Elbląga i Olsztyna działa większa niż w innych rejonach liczba pasażerskich przewoźników samochodowych, co powoduje zróżnicowaną ofertę przewozową i cenową. W południowo-wschodniej części województwa zgłaszane są mniejsze potrzeby komunikacyjne, obsługiwane są głównie: szczyt poranny i popołudniowy.

Obserwując rozkład korytarzy transportowych można wyróżnić cztery obszary rozwojowe w województwie: olsztyński, elbląski, giżycko – mrągowski, ełcki (rycina nr 20).

Rycina nr 21: Obszary rozwojowe w województwie warmińsko –mazurskim

ERROR: ioerror
OFFENDING COMMAND: image

STACK: